

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
 ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
 UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

16^e JAARGANG

WOENSDAG 23 SEPTEMBER 1931

No. 821

21 SEPTEMBER 1931.

De toestand van de geldmarkt is in de afgelopen week in werkelijkheid niet veranderd. Toch liep de prolongatienoteering in enkele dagen op van 1 tot 3 pCt. Door de geweldige inzinking van de effectenbeurs der laatste dagen, waardoor talrijke posten prolongatie ongedekt kwamen, werd het vertrouwen van geldgevers sterk geschokt, zoodat het aanbod van geld vrijwel verdween. Reeds Donderdag werd 1½ pCt. genoteerd. Vrijdag kon geen noteering tot stand komen en Zaterdag moest het beursbestuur ingrijpen om te voorkomen, dat te hoog genoteerd zou worden. Men sprak aanvankelijk van 5 pCt. Het is niet te verwonderen, dat de berichten uit Engeland van hedenmorgen de spanning tot het uiterste deden oploopen. *De mededeeling van de Engelsche regeering, dat de afgifte van goud werd stopgezet en dat de Londensche beurs gesloten zou blijven, gepaard aan een verhooging van het bankdisconto met 1½ pCt. op 6 pCt., veroorzaakte een algeheele ontreddeering op de geld- en wisselmarkt* en deed vrees ontstaan, dat ook hier te lande het vertrouwen nog verder zou wijken. In den loop van den ochtend kwamen berichten in van sluiting van ongeveer alle Europeesche beurzen. Na een langdurige beraadslaging bij De Nederlandsche Bank, wellicht ook onder invloed van een, later gebleken onjuiste, mededeeling over een gedeeltelijke sluiting van de Parijsche beurs, *deed de besturen van de Amsterdamsche en Rotterdamsche beurzen er om ruim 1 uur toe overgaan om, onder goedkeuring van den Minister van Financiën, ook deze beurzen, althans voor heden, gesloten te houden. Indien men af mag gaan op de moeite, die het kostte om transacties in geld of vreemde valuta tot stand te brengen, dan zou er van zaken doen toch weinig gekomen zijn.* Eerst laat begon er eenige handel in Dollars en Franken te ontstaan en voor particulier disconto of call geld werd in het geheel geen koers genoemd. Onder deze omstandigheden waagt men zich niet aan een taxatie voor de inschrijving op schatkistpapier, waartoe de Minister van Financiën de gelegenheid heeft opengesteld op a.s. Woensdag 23 September. Aangeboden worden drie- en zesmaands promessen en 3 pCt. jaarbiljetten tot een totaal bedrag van f 80 miljoen.

* *

De binnenlandsche uitzettingen van De Nederlandsche Bank geven een belangrijke toeneming te zien. De post binnenlandsche wissels steeg met f 17,7 miljoen en de beleeningen vermeerderden met ruim f 22 miljoen. Ook de post buitenlandsche wissels vertoont een toeneming en wel van ruim f 3 miljoen; de post diverse rekeningen onder de activa der bank daalde daarentegen met f 1,7 miljoen.

De goudvoorraad vermeerderde in den loop van deze week met een bedrag van ruim f 38,4 miljoen. De voorraad zilveren munt liep echter met f 350.000 terug. Per saldo bedroeg de toeneming van den post munt en muntmateriaal dus f 38,1 miljoen.

De biljettencirculatie geeft een vermeerdering te

zien van f 44,5 miljoen. Ook de rekening-courantsaldi zijn gestegen en wel met bijna f 35,3 miljoen in totaal. Hiervan komt voor rekening van het Rijk ruim f 28,4 miljoen en van „anderen” f 6,8 miljoen. Het beschikbaar metaalsaldo is met f 6,3 miljoen toegenomen; het dekkingspercentage is bijna 62 pCt.

* *

Wat te schrijven over de wisselmarkt nu het Pond Sterling, tot nu toe een der hechtste steunpilaren, zijn gouden basis heeft prijsgegeven. Het volkomen onverwachte bericht heeft natuurlijk een ontreddeering van de koersen tengevolge gehad. *Men wist niet meer, waar zich aan te houden en alle mogelijke noteeringen werden genoemd, zonder dat een zaak gedaan werd.* Tenslotte kwamen enkele transacties in Ponden tot stand op koersen liggende tusschen de 10.50 en 11.—. Ter beurze waren gisteren kabel-Dollars aangeboden op 2.48³/₁₆, op welken prijs een enkele post werd afgesloten. Toen het aanbod bleef aanhouden, liep de noteering tot 2.4780 terug. De Dollarkoers in Londen vertoonde natuurlijk eveneens groote schommelingen; het slot was 4.20. Marken liepen tot op ca. 57.75 terug. Fransche Francs noteerden ca. 9.72 (Ponden tegen Fransche Francs 105).

In termijn Ponden en Dollars werden natuurlijk geen zaken gedaan.

LONDEN, 21 SEPTEMBER 1931.

De geldmarkt heeft een moeilijke week achter den rug, daar door de voortdurende belangrijke onttrekkingen van goud (£ 4 à 5 miljoen) ditmaal door Nederland, geld schaarsch werd.

Disconto was dientengevolge en door het ongunstiger worden van den Dollarkoers zeer vast en noteerde Zaterdag 4⁷/₁₆ pCt. Zaterdag liep dan ook reeds het gerucht — sedertdien werkelijkheid geworden — dat de Bank van Engeland het disconto zoude verhooen en daarmede niet tot Donderdag zoude wachten.

De opening van de effectenbeurs op Zaterdag, na 14 jaar op Zaterdagen gesloten te zijn geweest, kon niet ongunstiger gekozen zijn. De nerveuze stemming, die in New-York en Amsterdam reeds sedert eenige dagen tot paniekachtige realisaties had aanleiding gegeven, sloeg op Zaterdag ook op Londen over.

De zaken van de vorige week worden echter overschaduwd door de besluiten, die gedurende het week-einde genomen zijn, om den verkoop van baar goud door de Bank van Engeland tot een vastgestelden prijs tijdelijk stop te zetten.

De buitenlandsche noteeringen voor het Pondpapier moeten dus nu een natuurlijk niveau, gebaseerd op de betalingbalans en vraag en aanbod zoeken. Heden waren natuurlijk de noteeringen vrijwel alle nominaal zonder werkelijken omzet. Er werden prijzen genoemd van 4.20 voor Dollars, 10.20 voor Gulden, 108 voor Francs en 18.— voor Marken. Discontotransacties werden tegen 5½ à ¾ afgesloten.

SALARISKORTING — CONJUNCTUUR-BELASTING.

L'histoire se répète. Toen acht jaren geleden de periode der vette jaren voorbij waren en de Staat op de magere niet was voorbereid, heeft hij als een der middelen om tot sluitende rekeningen te komen de bekende korting op de salarissen der ambtenaren toegepast. Die korting was ten aanzien van de meeste salarissen economisch gerechtvaardigd: de in 1920, een jaar van buitengewone duurte en van eveneens buitengewone schaarschte aan arbeidskrachten vastgestelde schalen bleken eenige jaren later voor tal van functies veel te hoog. Het Rijk noteerde boven de markt; de daling van de kosten van levensonderhoud en de vermindering van de bedrijvigheid in het economisch leven hadden op die markt het ongezond hoge peil voor een normaler doen wijken.

Al was de salariskorting, die in 1923/24 plaats vond, economisch gerechtvaardigd, toch heeft zij het rechtsgevoel van velen geschokt. De ruwe korting over de geheele linie zonder onderzoek, welke bezoldiging wel, welke niet boven de markt noteerde, was daarvan een ondergeschikte oorzaak; later is deze onbillijkheid door het „gladstrijken van enkele plooiën” ten deele weggenomen. De intrekking van het befaamde art. 40, een maatregel, die ethisch en juridisch moeilijk door den beugel kon, vrat dieper in het rechtsgevoel der massa. Maar het sterkste verzet wakte de motiveering der salariskorting. De regeering paste die niet toe, omdat zij het peil der traktementen te hoog achtte, maar omdat zij een tekort op de begrooting had te dekken, hetgeen algemeen de vraag deed opkomen, of dat tekort dan juist door de ambtenaren en niet door de geheele bevolking moest worden gedragen.

De fout van deze motiveering heb ik toentertijd in dit weekblad¹⁾ in het licht gesteld. Het eenige motief voor verlaging van traktementen kan zijn, dat die traktementen zich bevinden boven het peil, waarop het noodige aantal tot den te verrichten arbeid bekwaame personen kan worden verkregen of behouden. Liggen de salarissen boven dat peil, dan is er reden tot verlaging, onverschillig, of de begrooting een overschot dan wel een tekort aanwijst, zijn de salarissen niet te hoog, dan moet de dekking van een tekort elders worden gezocht. Al kunnen de salarissen wel invloed hebben op het slot van de begrooting, dit laatste behoort de salarissen niet te beïnvloeden.

Ook thans motiveert de Regeering de voorgestelde salariskorting door in het licht te stellen, dat „een aanzienlijke beperking der uitgaven volstrekt geboden is”. De overwegingen, dat een groot deel der bevolking in inkomsten is achteruitgegaan en dat het indexcijfer met 7 à 8 pCt. is gedaald, acht de Regeering op zichzelf geen redenen tot salariskorting, al hebben die overwegingen de korting „wel redelijk doen achen”. Dat de Regeering het peil der salarissen niet te hoog acht, maar de korting alleen invoert om een tekort te dekken, blijkt duidelijk uit eenige der „mitigaties”. De pensioensgrondslag en de kindertoelagen blijven buiten de korting, de korting geldt slechts voor drie jaar en komt na verloop daarvan automatisch te vervallen, indien intusschen geen nieuwe regeling tot stand komt. De Regeering acht dus het tegenwoordig peil der salarissen het juiste, maar legt den ambtenaren een belasting op van 5 pCt. met degressie in de lagere regionen en met differentieering naar den burgerlijken staat.

Deze maatregel, op zulk een wijze gemotiveerd, moet strijden met een ieders rechtsgevoel. Verlaging van salarissen, die te hoog zijn, zou bij velen toewijding vinden; korting op salarissen, waarvan men duidelijk te kennen geeft, dat men ze niet te hoog acht, komt neer op het afwentelen van de last der tekorten van de schouders der geheele bevolking op

¹⁾ Zie E.-S. B. van 3 Oct. 1923 blz. 855.

INHOUD.

	Blz.
SALARISKORTING — CONJUNCTUURBELASTING door Prof. Dr. N. J. Polak.....	844
Onze Tariefwet op het hellend vlak door Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.....	845
Slavernij en pandelingschap door Th. Lighthart.....	847
De handelspolitieke gevolgen van het uiteenvallen van het Stikstofkartel door Dr. M. W. Holtrop.....	848
Kleinhandelsprijzen van suiker, koffie, rijst en haver-mout door Dr. R. van Genechten.....	850
De Rijksmiddelen.....	851
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
Die economiese ontwikkeling van die Unie van Zuid-Afrika vanaf 1909 door Dr. C. G. W. Schumann	853
AANTEKENINGEN:	
Indexcijfers van scheepsvrachten.....	854
INGEZONDEN STUKKEN:	
Het acceptcrediet en zijn consequenties door Mr. H. R. van Taalingen met naschrift van Mr. M. J. C. Vrij	855
MAANDOLJFERS:	
Emissies in Augustus 1931.....	855
Overzicht der Rijksmiddelen.....	856
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN..... 857—862	
Geldkoersen. — Wisselkoersen. — Bankstaten. — Goederenhandel.	

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.

Algemeen Secretaris: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.

COMMISSIE VAN ADVIES:

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lempe; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. N. J. Polak; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Prof. Mr. H. R. Ribbius; Jan Schilthuis; Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerd lid: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.

Redacteur-Secretaris: H. M. H. A. van der Valk.

Secretariaat: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.

Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

die van een bepaalde categorie, welke men gemakkelijk in de hand heeft.

Intusschen doen de daling van het index-cijfer en van de inkomsten van verschillende andere landgenooten de korting in het oog der Regeering redelijk achen. De heffing is dus een conjunctuurbelasting, geheven van de rijksambtenaren, die zich te midden van de economische stormen veilig voelen binnen het rijksgebouw en zelfs nog profiteeren van de koopjes, die de ontwrichte maatschappij hun biedt. Het denkbeeld van zulk een conjunctuurbelasting is niet onaanvaardig, maar dient zij dan niet geheven te worden van allen, die een gebouw bewonen, dat vooralsnog tegen den storm bestand is? Geldt die redelijkheid niet evengoed voor hen, die zich in het beschutte bedrijf veiligheid hebben verzekerd, voor hen, die krachten langdurige contracten nog steeds hoge huren of renten innen, voor hen, die zich binnen de dikke muren van de gemeentendiensten en -bedrijven hebben verschanst? Vooral voor de laatste, want het bedrag, dat de Regeering met de korting op de traktementen der Rijksambtenaren denkt te besparen, is vrijwel gelijk aan het bedrag, dat zij zal hebben bij te passen voor het Gemeentefonds, hetwelk de gemeenten in staat stelt, zonder dringende financiële moeilijkheden het hoge, vaak boven Rijkspeil liggend gemeentelijk bezoldigingsniveau te handhaven.

Een matige conjunctuurbelasting, maar dan algemeen geheven, komt mij in de tegenwoordige omstandigheden niet verwerpelijk voor. Zeker, beter ware het, geen nieuwe belastingen te heffen, maar op de uitgaven te bezuinigen. De ervaring leert, dat het laatste niet plotseling kan geschieden en de tijd dringt. In den tijd, noodig voor het overwegen en doorvoeren der bezuinigingen, is een tijdelijke conjunctuurbelasting gerechtvaardigd. De thans voorgestelde korting op de salarissen is slechts formeel bezuiniging op de uitgaven, materieel is zij blijkens uitwerking en

toelichting een conjunctuurbelasting, geheven van enkelen. Uitbreiding van dat denkbeeld leidt vanzelf tot een algemeene conjunctuurbelasting.

Ik weersta de verleiding om zulk een conjunctuurbelasting op theoretische gronden te rechtvaardigen. De argumenten van dien aard blijven in petto. Ik moge slechts een parallel trekken met de indertijd algemeen als in beginsel rechtvaardig beschouwde oorlogswinstbelasting. Een deel der bevolking gaat plotseling, door een ommekeer in de economische verhoudingen, bij onveranderde arbeidsprestaties, vooruit in welstand, vergeleken bij andere deelen der bevolking. Niettegenstaande de daling van de kosten van het levensonderhoud daalt het reëel inkomen van velen, die hun bedrijfswinsten sterker dan de levenskosten zien dalen, die door loonsverlaging of werkloosheid worden getroffen, die hun pacht- of huurinkomsten zien verminderen, die door dividendverlaging en conversie minder rente uit hun effectenbezit trekken. Daarentegen bezorgt die daling van de levenskosten, tegelijk een gevolg en een oorzaak van de verarming der zoeven bedoelden, een verhooging van het reëele inkomen voor al diegenen, wier nominaal geldinkomen gelijk blijft of slechts in geringe mate daalt.

In navolging van de voormalige oorlogswinstbelasting en op den grondslag van de cijfers, die in de voornemens der Regeering ten aanzien van de salariskortingen zijn verwerkt, zou men tot een belasting kunnen komen in dezen zin:

Aan de belasting worden onderworpen zij, wier zuiver inkomen, berekend voor de heffing van de inkomstenbelasting 1931/32, 1932/33 en 1933/34, hooger, gelijk of minder dan 5 pCt. lager is dan het gemiddelde van het inkomen, berekend voor de heffing der inkomstenbelasting 1928/29, 1929/30, 1930/31. Voor zoover men aannemelijk maakt, dat het inkomen is vermeerderd of voor daling behoed door bevoordeeling, verandering van werkkring, vermeerdering van arbeidsprestatie, besparing, schenking of erfenis wordt de belasting niet geheven.

De belasting bedraagt voor hen, wier inkomen is vergroot of gelijk gebleven, 2 pCt. van het volle zuiver inkomen. Voor ieder kwart procent, waarmede het inkomen is verminderd, wordt de belasting $\frac{1}{40}$ pCt. lager dan 2 pCt. Men vindt zodoende de volgende cijfers:

Bij vermindering van het inkomen met (in %)	Bedraagt de belasting (in %)	De volle vermindering van vrij inkomen bedraagt dus (in %)
0	2	2
$\frac{1}{4}$	1,9	2,15
$\frac{1}{2}$	1,8	2,3
$\frac{3}{4}$	1,7	2,45
1	1,6	2,6
2	1,2	3,2
3	0,8	3,8
4	0,4	4,4
4 $\frac{1}{4}$	0,3	4,55
4 $\frac{1}{2}$	0,2	4,7
4 $\frac{3}{4}$	0,1	4,85
5	0	5

De degressie, door de Regeering bij de salariskorting voorgesteld, kan ook hier worden toegepast. Het volgens het bovenstaande te heffen belastingpercentage kan dus slechts voor de helft worden toegepast op de eerste f 1000 zuiver inkomen van ongehuwden en de eerste f 2000 van gehuwden.

De last van het tekort wordt zodoende, uit dezelfde overwegingen, die de Regeering doet gelden, over veel meer ruggen verdeeld en derhalve voor iederen rug afzonderlijk minder zwaar. Men overwege ernstig deze gedachte, die niets anders is dan de veralgemeening van het voornemen der Regeering ten aanzien van de salarissen der rijksambtenaren.

P.

ONZE TARIEFWET OP HET HELLEND VLAK.

Van de middelen om het gat in den Gewonen Dienst der komende jaren te stoppen door versterking van inkomsten acht de Regeering een verhooging van het tarief van invoerrechten met 25 pCt. „het minst schadelijk”. Het wil ons voorkomen, dat het niet al te ongunstige oordeel, dat de Regeering zelve over haar eigen ontwerp velt, niet kan worden onderschreven.

Laat ons voorop stellen, dat wij in de huidige omstandigheden eene opvoering der verteringsbelastingen in beginsel juist achten. In een tijd, waarin vóór alles moet worden gewaakt, dat de productieve krachten in onze volksgemeenschap door den fiscus niet meer dan noodig worden getroffen, en waarin anderszits versterking van middelen onvermijdelijk is geworden, is een verteringsbelasting inderdaad — om den term der Regeering te gebruiken — „het minst schadelijk”. Onze bezwaren tegen het Regeeringsontwerp tot verhooging der invoerrechten gaan echter in andere richting; deze verhooging, die in de Millioenennota ¹⁾ als „fiscaal” wordt aangediend, is dat maar ten deele, nl. voor zoover zij betreft den invoer van goederen, die hier niet worden vervaardigd en waarvan ons land ook geen aanverwante artikelen voortbrengt, maar voor de andere goederen zal de aanvaarding van het Regeeringsvoorstel een verhooging van de bestaande bescherming, die reeds van het 8 pCt. tarief uitging, met zich brengen.

Over de vraag, in hoeverre ons tarief al dan niet een beschermd karakter draagt, zijn de meeningen van ouds verdeeld. Veel verbreid is de opvatting, dat ons tarief fiscaal is, omdat het als zoodanig door den wetgever zou zijn bedoeld. Dit standpunt is niet houdbaar. Zoowel in het tarief van 1862 (men denke aan het daar gemaakte onderscheid tusschen grondstoffen, halffabrikaten en eindproducten, waarvan de eersten vrij waren, terwijl de tweede groep in het algemeen met 2 à 3 en de laatste met 5 pCt. werd belast), als in het Tarief-Colijn (men denke bijv. aan art. 43 der huidige Tariefwet), zijn protectionistische nevenbedoelingen zeer duidelijk aan te wijzen.

Het doet er echter tenslotte niet veel toe, wat de wetgever bedoelt, tenslende in dezen is het feitelijk effect van zijne maatregelen in het economisch leven. Dit effect nu is in die gevallen, waarin goederen aan invoerrecht onderhevig zijn, die hier te lande accijnsvrij worden geproduceerd, en veelal ook bij de z.g. penseerende invoerrechten op met accijns belaste goederen ontwijfelbaar een zekere mate van bescherming. Hoe zeer dit in de praktijk wordt beseft, is wel zeer duidelijk tot uiting gekomen bij de behandeling van het Klompenwetje, krachtens hetwelk men met zuiver protectionistische bedoelingen het z.g. fiscale 8 pCt. tarief ook op klompen van toepassing verklaarde. Ons tarief is dus in zijn geheel genomen zeker niet zuiver fiscaal, maar een mengmoes van fiscaliteit en gematigde protectie.

De vraag is nu of het geoorloofd mag worden geacht de grenzen van deze gematigde protectie te verschuiven. Het is duidelijk, dat deze vraag met een volmondig neen moet worden beantwoord door hen, die de vrijhandelspolitiek van ons land in beginsel wenschen te zien gehandhaafd en bij aanvragen van steun aan bepaalde bedrijfstakken hun oordeel van geval tot geval wenschen te bepalen, daarbij strevende naar het zoeken van dien vorm van steun, die voor het aan de orde gestelde geval de meest geëigende schijnt en tegen de daarvoor te brengen offers behoorlijk opweegt.

Niet steeds is deze opvatting in vrijhandelsgezinde kringen hier te lande met de uiterste consequentie doorgevoerd. Toen Pierson, aan wiens voorkeur voor vrijhandel niemand kan twijfelen, in 1900 om fiscale

¹⁾ Zie Ec.-Stat. Ber. van 16 September jl. blz. 828, 1e kolom.

redenen een ontwerp indiende tot verhooging van het tarief tot 6 pCt., na aanvankelijk zelfs een nog verdere verhooging te hebben overwogen, zat hij blijkbaar een weinig verlegen met de toelichting tot dezen maatregel; enerzijds moest hij erkennen, dat „éénige bescherming uit invoerrechten, die zich niet tot uitheemsche producten bepalen, noodzakelijk zal volgen”. Maar hij stelde daartegenover, dat „de wetgever, die zich bij de regeling der invoerrechten op het standpunt van den vrijen handel plaatst, het tarief zoo zal inrichten, dat de bescherming, die er uit voortvloeit, zoo gering mogelijk is”. Tenslotte concludeerde Pierson in de Toelichting tot zijn Ontwerp: „Wanneer het tarief zijn algemeen karakter behoudt en de verhooging der invoerrechten binnen enge grenzen wordt beperkt, kan ook door hem, die aan de nuttige werking van het beschermend stelsel niet geloof, in die verhooging berust worden. Doch alleen onder die twee voorwaarden. Het zal niet noodig zijn op te merken, dat elke poging, om aan het tarief een ander karakter te geven, dan het bezit, bij den ondergeteekende principiële bestrijding zou vinden”.

Het is duidelijk, dat men aan dit standpunt niet veel heeft. Wat zijn „enge” en wat zijn „ruime” grenzen? Op die vraag is een rationeel antwoord niet te geven.

Zeker is het evenwel, dat men vóór den oorlog een verdubbeling van het bestaande tarief algemeen als rondweg protectionistisch zou hebben afgewezen. Het moge waar zijn, dat Minister Harte van Teklenburg met zijn niet slechts als fiscaal, maar ook als beschermend aangediende tariefwetsontwerp van 1904 nog een stapje verder ging, door een tarief van in het algemeen 12 pCt. voor te stellen,¹⁾ evenals Minister Kolkman zulks deed in zijn wetsvoorstel van 1911, de heftige bestrijding, die deze ontwerpen hier te lande terecht hebben gevonden, zou zich zeer zeker ook hebben voorgedaan, als niet een tarief van 12 pCt., doch van „slechts” 10 pCt. zou zijn voorgesteld.

En toch, in den na-oorlogstijd zien wij, hoe in twee étappes dit laatste voltrokken dreigt te worden, wanneer het thans aanhangige wetsontwerp wordt aangenomen: in 1924 van 5 naar 8 pCt., in 1931 van 8 naar 10 pCt.! Het is teeknend voor de verwording der denkbeelden in dezen verwarden tijd, dat eene zoo drastische verhooging der tarieven zich in het oog van groote groepen der bevolking onder het mom van fiscaliteit laat rechtvaardigen.

Wanneer thans niet tijdig wordt front gemaakt tegen het streven der Regeering, zoo zal ons land deze depressie verlaten met een 10 pCt. tarief om wellicht in de volgende baisse weder tot een verdere verhooging over te gaan!

In de Memorie van Toelichting wordt de verhoging van het tarief als volgt gemotiveerd:

„Het minst schadelijk schijnt deze versterking (der middelen) te kunnen worden aangebracht in het tarief van invoerrechten. Reeds de omstandigheid, dat de meeste der in ons tarief opgenomen artikelen door een waarderecht worden getroffen, waarvan de betekenis automatisch is gedaald bij de verlaging, welke de prijzen hebben ondergaan, leidt tot deze conclusie. Daarnaast staat het feit, dat dit waarderecht als regel niet hooger is dan 8 pCt. Eene verhoging van dit cijfer tot 10 pCt. is mogelijk, zonder dat het ten onzent geldende normale invoerrecht zal ophouden tot de laagste te behooren, die in eenig land geheven worden.”

Het argument van de gedaalde betekenis der invoerrechten in verband met de prijsdaling der goederen geldt inderdaad voor den fiscus, maar aan de handelspolitieke bezwaren tegen het ontwerp doet het

¹⁾ Volgens de Mem. van Toel. tot dit ontwerp moest het tarief niet slechts dienstbaar worden gemaakt aan fiscale belangen, maar „tevens aan de ontwikkeling onzer nijverheid en mitsdien aan bevordering van den nationalen arbeid”.

niet het minste af. Immers, de *verhouding* tusschen het recht en de waarde der goederen wordt in de gevallen van eene *ad valorem* heffing gewijzigd, terwijl deze verhouding, die bij de specifieke rechten reeds automatisch was veranderd, door een toeslag van 25 pCt. nog verder wordt verschoven.

Het bedenkelijke van het geval is, dat deze tot verdere belemmering van den internationalen handel voerende maatregel wordt voorgesteld in een tijd, waarin men juist de talrijke protectiemaatregelen en de hooge tariefmuren algemeen als een der oorzaken van de langdurige economische ontwrichting beschouwt. Meer en meer breekt het besef zich baan, dat hooge tariefmuren de noodige soepelheid aan het economisch leven ontnemen. Hoe meer echter door de economen op het gevaar van verstarring wordt gewezen, des te meer meenen de staatslieden dezen raad in den wind te kunnen slaan. Vooral van de Nederlandsche Regeering stelt deze houding teleur na hetgeen zij in December jl. te Oslo heeft helpen tot stand brengen¹⁾.

De bescherming, die van de tariefsverhoging moet uitgaan, is er bovendien eene van de slechtste soort; men overziet hare gevolgen niet en hanteert een middel, dat tot onverwachte en ongewenschte consequenties zal kunnen voeren. Het is, na al wat wij in den loop der jaren over invoerrechten als vorm van bescherming in de kolommen van dit weekblad hebben in het midden gebracht, overbodig om thans een en ander nog nader toe te lichten en te gaan uiteenzetten, waarin de nadeelen van eene algemeene protectie bestaan, vergeleken bij vormen van steun, waarbij offer en nuttig effect tegen elkander afgewogen kunnen worden.

* * *

Is het ontwerp dus in den huidigen vorm hoogst bedenkelijk, zoo rijst de vraag, wat er dan wel zou moeten geschieden.

Het komt ons voor, dat er verschillende wegen zijn om de fout van het Regeeringsontwerp te ontgaan of in haar gevolgen althans zooveel doenlijk te verzachten. De eerste mogelijkheid, die zich hier voordoet, zou zijn om de heffing van een tijdelijk extra invoerrecht te beperken tot de hier te lande niet of althans niet in belangrijke mate voortgebrachte luxegoederen en tot de verbruiksgoederen, die niet in de groep der eerste levensbenodigdheden vallen. Er zou derhalve eene keuze gedaan moeten worden uit de talrijke, thans met invoerrecht getroffen goederen. Uiteraard zal dat aan de schatkist minder opleveren, doch dit offer van enkele millioenen mag op zichzelf geen bezwaar zijn tegen het afwenden van een economisch volkomen foutieven maatregel. Zulks eene heffing zou een tijdelijk karakter moeten hebben om twee redenen: vooreerst mag zij niet anders zijn dan een crisismaatregel en dient zij dus te verdwijnen, zoodra de toestand weder verbetert. En bovendien: een duurzaam recht op verbruiksgoederen zou in tal van gevallen evenzeer tot protectie leiden, als het huidig Regeeringsontwerp dat doet; de ervaring, in dit opzicht in Engeland opgedaan met de z.g. McKenna Duties, is leerzaam.

Mocht de voorbereiding van zulk een heffing zoo veel tijd kosten, dat daardoor het uiteindelijk begrotingsevenwicht te zeer in gevaar zou worden gebracht, zoo zou bij wijze van *pis aller* een andere weg gevolgd kunnen worden, en wel doordat aan het huidig wetsontwerp een bepaling wordt toegevoegd om den tijdsduur ervan te beperken tot 3 jaar, evenals zulks door de Regeering is voorgesteld ten aanzien van de korting van de salarissen der ambtenaren en t.a.v. de benzinebelasting. Het is daarbij onverschillig, of men de heffing in den vorm van tijdelijke opcenten giet,

¹⁾ Zie over de Conventie van Oslo Ec.-Stat. Ber. 1931, blz. 41, v.v. en 78, v.v.

dan wel of men de rechten zelf tijdelijk verhoogt⁴⁾. Bij zulk een maatregel van betrekkelijk korten duur weten de belanghebbenden tenminste, dat zij hun bedrijf niet kunnen inrichten achter een duurzaam tot 10 pCt. verhoogden tariefmuur, hetgeen zij, als het Regeeringsontwerp doorgaat, wél zullen kunnen doen. De ervaring toch leert, dat het verlagen van een voor onbepaalde tijd ingevoerd tarief nu eenmaal steeds op groote tegenkanting stuit; als de Regeering niet voor een lange tijdsperiode met ons tarief omhoog wil — en wij nemen aan, dat Zij met dit door Haartzelf als „fiscaal” aangeduide ontwerp een dergelijke bedoeling inderdaad niet camoufleert — zoo maakt Zij zich haar taak in de toekomst gemakkelijk door aan de tariefsverhoging een tijdelijk karakter te verleen.

Het is vermoedelijk een ijdele hoop, dat de Regeering nog zou willen komen met een voorstel tot heffing van tijdelijke invoerrechten in den hierboven aangegeven zin. Maar niet ijdell schijnt ons de wensch, dat aan het wetsontwerp alsnog een tijdelijke strekking zal worden gegeven. De daartoe noodige verandering kan bij Nota van Wijziging door de Regeering of bij amendement in de Tweede Kamer worden aangebracht, zonder dat men dit ontwerp, gelet op de tijdsomstandigheden, in verband waarmede het werd ingediend, zou denatureeren. Met zulk eene wijziging zou onze volkshuishouding ten zeerste zijn gediend.

G. M. V. S.

SLAVERNIJ EN PANDELINGSCHAP.

In September 1930 bracht een internationale commissie van onderzoek een rapport uit over de slavernij en gedwongen arbeid in Liberia. Dit rapport bracht ongewenschte toestanden aan het licht en het was zóó beschamend voor de aan het bewind zijnde Regeering van de negerrepubliek, dat deze zich genoodzaakt zag af te treden. Door uittreksels, die in de bladen verschenen, is de inhoud van het rapport gedeeltelijk bekend geworden en er stak in de beschaafde wereld een storm van verontwaardiging op tegen het land, waar nog zulke oude, onmenselijke gebruiken als slavernij en verpanden van vrouwen en kinderen bestonden. Ik geloof niet mis te tasten, als ik aanneem, dat men veelal dacht, dat men hier met een uitzonderingsgeval te doen had en dat zoiets wreeds als slavernij nergens ter wereld meer voorkomt, behalve dan in een land als Liberia en onder volslagen wilden.

In twee opzichten vergist men zich, als men zoo denkt, want slavernij is volstrekt niet over de heele wereld uitgeroeid. Er zijn vele landstrekken, waar ze bestaat en voor het oogenblik onmisbaar is, en slavernij is niet zoo wreed, als men geneigd is af te leiden uit de uitwassen van het systeem, die zoo nu en dan ter oore komen van een publiek, dat onder geheel andere omstandigheden leeft en zich dus moeilijk een voorstelling van meer primitieve toestanden maken kan.

Het bovengenoemde rapport zegt over de slavernij in Liberia woordelijk het volgende:

The Commission finds that although classic slavery carrying the idea of slave markets and slave dealers no longer exists as such in the Republic of Liberia, slavery as defined by the 1926 anti-slavery convention does exist in so far as inter- and intra-tribal domestic slavery exists. Pawning is also recognized in the social economy of the Republic.

In de grondwet van de Republiek Liberia staat in artikel I par. 4:

⁴⁾ Terecht wordt in het Hoofdartikel van de N. Rott. Courant van Vrijdagavond 18 September jl. de vraag gesteld, waarom niet een voorstel tot heffing van opcenten werd gedaan. Het blad is overigens in tegenstelling tot de opvatting welke hierboven door ons werd uiteengezet, in het algemeen tegen de verhoging van invoerrechten en bepleit een proportionele belasting van de lagere inkomens, eene heffing, waarvoor wij in dezen tijd minder gevoelen dan voor verteringsbelastingen.

There shall be no slavery within this Republic; nor shall any citizen of this Republic, or any person resident therein, deal in slaves either within or without this Republic, directly or indirectly.

Uit deze bepaling kan men afleiden, dat de Regeering geen slavernij wenscht, doch dat ze er zich van bewust is, dat het niet overbodig is tegenover het geregeerde volk dit kenbaar te maken. Het is dan ook een feit, dat de bevolking nog niet gestegen is tot een graad van beschaving, die haar in staat stelt een dergelijke bepaling te begrijpen, en zij heeft tegen slavernij niet alleen geen bezwaren, doch ze acht haar volkomen billijk en voor de ontwikkeling van land en volk noodzakelijk. We constateeren hier het bekende feit, dat het begrip van goed en kwaad wisselt met de tijden.

Slavernij is een economisch systeem, dat wij in Europa al heel lang te boven zijn, maar dat in sommige streken van de wereld nog zeer moeilijk gemist kan worden; men kan het daar stellig niet zonder groote schade zoowel voor de slaven als voor de slavenbezitters plotseling afschaffen.

Liberia — ik neem dit land als voorbeeld, omdat ik de toestanden daar ken en allerminst om in het bijzonder de toestanden daar te critiseeren — is een land van ca. 94.000 KM². met een bevolking van hoogstens 1.000.000 zielen. Grond is er in overvloed, zoodat pacht een begrip is, dat alleen bestaat in streken, die bijzonder gunstig gelegen zijn bijv. dichtbij de kust, aan bevaarbare rivieren of aan een hoofdweg, — verder heeft grond geen waarde. Wat heeft men aan grond, die men niet bewerken kan, omdat de arbeidskrachten ontbreken? Niets! — De grond is dus waardeloos, maar de arbeid heeft er groote waarde, teneer, omdat in vele streken ook geen dierlijke arbeidskracht aanwezig is, daar de tse-tse-vlieg paarden en veestapel pleegt uit te roeien.

Men moet nog bedenken, dat de bewoners van Liberia en omliggende landen voor het meerendeel indolent zijn, wat zijn verklaring vindt in het warme klimaat en in de overvloedigheid, waarmede de natuur het volk van voedingsmiddelen voorziet. Men behoeft er niet hard te werken en de arbeid is er dan ook niet geliefd.

Desniettemin bevinden zich in elk volk meer energiegeesten, die haken naar een hooger levensstandaard en die voor het bereiken daarvan moeite over hebben. Wat kunnen ze echter in een land als Liberia met hun energie beginnen? Ze kunnen nooit meer tot stand brengen dan ze met eigen kracht kunnen voortbrengen en dat is weinig, omdat men niet alleen in de hoeveelheid maar ook in de soort arbeid beperkt is.

Deze energieken zullen in den ouden tijd getracht hebben arbeidskrachten te veroveren, en het is waarschijnlijk dat de eerste slaven altijd veroverd werden in oorlogen met naburige stammen. Zoo is een slavenstand ontstaan en zij, die meer dan een stukje éénmansgrond willen bewerken zijn gedwongen van slavenarbeid gebruik te maken, waar andere arbeid ontbreekt.

Op slavernij is dus het economisch systeem gebouwd in dergelijke dun-bevolkte landen, men heeft de noodzaak van slavernij ondervonden en men kan niet inzien, dat er iets zondigs steekt in het bezit van menschen. Daarom is het een onmogelijkheid dit systeem met een enkele pennestreek af te schaffen, want daarmee bereikt men zelden, wat men bereiken wil.

Als thans een eigenaar op zijn boerderij werkt met 20 slaven, zal hij door goede arbeidsverdeling meer op kunnen brengen dan de 21 mannen zouden kunnen doen, als ze elk voor zich werkten. Worden deze 20 slaven dus losgelaten dan zal de productie van het land dalen, wat een verarming beteekent. Hierop men antwoorden: dat door de vrijlating van die 20 slaven de som van levensgeluk van die 21 menschen

zal stijgen en dat daarmee de afschaffing van de slavernij voldoende is gemotiveerd.

Dit is echter onjuist! — Men maakt een slaaf niet gelukkig door hem vrij te laten. Waar moet hij heen? Waar moet hij een bestaan vinden? Misschien kan hij blijven werken bij zijn ouden baas op dezelfde condities, waarop hij werkte, maar wat is er dan veranderd? Niets dan dat de belangstelling van den baas voor zijn arbeider wel eens kleiner zou kunnen zijn dan die van den eigenaar voor zijn slaaf. In de omgeving werk zoeken als vrij man gaat niet, omdat men een slaaf niet in de gemeenschap op zal willen nemen, zichzelf vestigen zal eveneens bezwaren hebben, omdat hij dan gronden moet zoeken buiten het stamgebied, waarin hij geleefd heeft en meestal zal de energie en de kennis ontbreken, die noodig zijn om te gaan pionieren in de wildernis.

Afschaffing van slavernij is wenschelijk. Niet omdat slavernij op zichzelf zóó vreeselijk is, maar omdat de uitwassen verschrikkelijk kunnen zijn. Verder zal het verlangen naar vrijheid bij de slaven groeien naarmate eenige beschaving tot hen doordringt, en wat velen nu nog niet verlangen zullen ze in de toekomst eischen. Men moet echter om misère te voorkomen afschaffing rustig voorbereiden, en niet dwingend optreden. Allereerst zal men stukken grond ter beschikking moeten houden van vrijgelaten slaven, zoodat deze menschen een uitweg hebben als ze plotseling de leiding van hun eigenaar moeten missen, daarna moet men veel overlaten aan de normale ontwikkeling van de inlandsche maatschappij, die sterk den invloed zal ondervinden van toename van verkeer, van de opening van het land, waardoor vraag naar betaalden arbeid zal ontstaan en bovenal van de opening van de gesloten productenhuishouding voor het geld.

Het valt den Westering moeilijk de slavernij als een noodzakelijk stadium in de economische ontwikkeling van een volk te erkennen. Toch is dit noodig, en het is een domheid een hard oordeel uit te spreken over toestanden, die elders bestaan en die wij ontgroei zijn.

Er zijn in Liberia stammen, die zichzelf voor arbeid tegoed vinden en die dus slaven moeten vangen in naburig gebied. Typisch is bijv. dat de Gola's, die in het Noordwesten van het land leven de Kpelle's beschouwen als voor hen geboren slaven. Aan een dergelijke opvatting, die wij natuurlijk afkeurenswaardig vinden, zal een eind gemaakt moeten worden, maar — alvorens haar te treffen met onze verachting mogen we wel bedenken, dat de hoogbeschaafde Atheners, die voor ons in zoovele opzichten een voorbeeld zijn, niet anders dachten.

Men maakt een onderscheid tusschen lijfeigenen en slaven. Tot de eerste soort behooren kinderen van slaven, geboren in het huis van den meester, hun afstammelingen en zij, die zichzelf als lijfeigene aan iemand hebben overgeleverd of die als kind als zoodanig zijn weggegeven. Slaven zijn meestal krijgsgevangenen of misdadigers, die bij wijze van straf tot slaaf zijn gemaakt. Lijfeigenen kunnen niet worden vrijgekocht, noch kunnen ze zichzelf vrijkopen, ze zijn echter niet verhandelbaar, slaven kunnen worden verkocht, zoodat voor hen de kans bestaat langs dezen weg de vrijheid te erlangen.

Over het algemeen worden lijfeigenen en slaven goed behandeld, zoodat de onsympathieke zijde van de slavernij niet in het oog springt, — anders is dit gesteld met het pandelingschap, dat vaak op de hardste wijze toepassing vindt.

Een pandeling is geen slaaf, doch een vrije, op wien pandrecht wordt uitgeoefend met de bevoegdheid over zijn of haar arbeidskracht te beschikken tot de schuld, die de basis van het pandelingschap vormt, zal zijn afgelost. De voorwaarden, waarop een persoon in pand gegeven wordt, kunnen verschillend zijn, zoo kan bijv. de verrichte arbeid een extra bate voor den schuld-

eischer vormen of deze kan dienen als rente of in den zachtsten vorm als aflossing op de schuld. De schuldenaar kan verder zichzelf in pand geven, of iemand over wien hij macht heeft bijv. zijn vrouw of zijn kind. Gaat de debiteur zelf een verbintenis aan, waarbij hij zich verpand met de bedoeling zijn schuld in te verdienen, dan kan men met de regeling vrede hebben, zoodra hij echter vrouw of kind aan zijn crediteur overlevert, wekt de overeenkomst een sterk gevoel van verzet. Het is moeilijk uit te maken onder welken vorm het pandelingschap in Liberia het meest voorkomt, daarvoor zou een statistiek noodig zijn, die niet op te maken valt; de indruk, die een oppervlakkig onderzoek oplevert, is echter ongunstig. In den regel schijnen door den pandgever nabestaanden verpand te worden onder de hardste voorwaarden, zoodat de door de panden bewezen diensten een extra bate voor den pandnemer vormen. Het komt veelvuldig voor, dat de schuldenaar niet bij machte is zijn schuld te voldoen, waardoor de pandeling voor zijn leven aan den crediteur gebonden blijft. De pandnemer heeft bij het welzijn van zijn pand geen overwegend belang, want bij overlijden blijft de schuld bestaan en moet de debiteur voor een nieuwen pand zorgen, in dit opzicht is een pand er dus slechter aan toe dan een slaaf of een lijfeigene.

Nu in Liberia orde begint te heerschen en oorlogen tusschen stammen zeldzamer worden, komen er weinig nieuwe slaven bij en waar lijfeigenen onverhandelbaar zijn, bestaat er bij sommige groote boeren een neiging zich pandelingen te verschaffen, die als arbeiders op hun boerderij kunnen dienen. Daartoe leggen ze zich toe op het uitleenbedrijf, dat hun gelegenheid geeft panden te eischen. Op deze wijze beleggen ze overgespaarde kapitalen in pandelingen en het is begrijpelijk, dat van de zijde van deze leenbedrijven hevige verzet komt tegen de plannen om meer krachtdadig tegen slavernij en pandelingschap te gaan optreden.

De strijd tegen het pandelingschap is niet gemakkelijk, omdat het een instelling is, die diep wortelt in de zeden van het volk. Verbodsbepalingen helpen weinig, omdat de slechtoffers niet licht zullen klagen, daar ze de onrechtvaardigheid aan hen begaan niet als zoodanig voelen. Ook hier zal vermoedelijk alleen opening van het land voor invloeden van buiten verbetering kunnen brengen, en men zal goed doen zich niet de illusie te maken, dat die verbetering vlug zal gaan. De geschiedenis van het pandelingschap in Nederlandsch-Indië leert ons anders!

TH. LIGTHART.

DE HANDELSPOLITIEKE GEVOLGEN VAN HET UITEENVALLLEN VAN HET STIKSTOFKARTEL.

De sombere verwachtingen, die wij in een vroeger artikel over het Internationale Stikstofkartel¹⁾ uitspraken t.a.v. de gevolgen van een eventuele mislukking van de onderhandelingen over de verlenging van dit Kartel, zijn helaas maar al te zeer in vervulling gegaan. De ineenstorting van het Kartel en de daarmee gepaard gaande prijsdaling op de wereldmarkt hebben een golf van protectionistische maatregelen over Europa doen gaan en niet zonder ongerustheid moet men zich afvragen, hoe de Nederlandsche stikstofindustrie uit de branding te voorschijn zal komen.

Vóór Mei van dit jaar liet de handelspolitieke toestand op het gebied der stikstofindustrie weinig te wenschen over. In bijna alle Europeesche landen was de invoer van stikstofmeststoffen vrij of hoogstens onderworpen aan een laag fiscaal invoerrecht. Een uitzondering vormden slechts Polen en Tsjecho-Slowakije, overigens geen van beide belangrijke afzetgebieden, welke landen op zwavelzure ammoniak een invoerrecht hieven van resp. 16 Zloty en 21.60 Kroonen, waarvan het eerstgenoemde als prohibitief mocht worden beschouwd. Ook buiten Europa was de toestand zeer bevredigend en waren de belangrijkste markten

¹⁾ Zie Econ.-Stat. Ber. No. 802 d.d. 13 Mei jl.

vrij, in het bijzonder sedert de Ver. Staten in Juni 1930 het bestaande invoerrecht van \$5,— per short ton op zwavelzure ammoniak hadden afgeschaft.

De eerste verandering in dezen gunstigen toestand kwam reeds vóór het beëindigen der onderhandelingen over de verlenging van het Stikstofkartel tot stand, door het decreet der Fransche regeering van 8 Mei 1931, waarbij de invoer van stikstofhoudende meststoffen aan een regime van invoerlicenties werd onderworpen, welke licenties slechts dan verleend zouden worden, indien de Fransche industrie de betrokken meststof niet in voldoende mate zou voortbrengen. Reeds sedert enkele jaren had de Fransche industrie op beschermende rechten aangedrongen, waarbij vooral de onontbeerlijkheid van een eigen stikstofindustrie uit een oogpunt van nationale verdediging (namelijk voor de vervaardiging van salpeterzuur en ontploffingsmiddelen) een sterk argument in handen der producenten had gevormd. Niettemin waren de landbouwbelangen er tot dusverre in geslaagd de instelling van invoerrechten te verhinderen. Door haar toetreding tot het Stikstofkartel had de Fransche industrie intusschen toch, op grond van het in het Kartel geldende beginsel van „de nationale markt voor den nationalen producent” een feitelijke bescherming van haar afzetgebied verkregen. Het was deze reeds bestaande toestand, die door den maatregel der Fransche regeering thans een wettelijken grondslag kreeg. Vandaar dan ook, dat de Fransche producenten zich bij de nog volgende Kartelonderhandelingen op het standpunt stelden, dat de genomen maatregel geenszins beschouwd mocht worden als een onvriendelijke daad tegenover de medeleden van het Kartel. Integendeel moest deze maatregel als een ondersteuning van de kartelpolitiek worden opgevat en werd den overigen landen aanbevolen tot gelijke maatregelen over te gaan, waardoor aan de inbreuken op de nationale markten van de zijde der wederzijdsche outsiders een einde zou kunnen worden gemaakt.

Intusschen was toch door dit Fransche initiatief de eerste stap op het verkeerde pad gezet en werd thans ook in overige productielanden de aandrang tot bescherming steeds sterker. De eerste reactie kwam spoedig in den vorm van de noodverordening van den Duitschen Rijkspresident van 5 Juni, waardoor de mogelijkheid van instelling van invoerrechten op stikstofmeststoffen werd geopend. Op 13 Juli daaraanvolgend werd van deze mogelijkheid gebruik gemaakt en werden bij regeeringsverordening prohibatieve invoerrechten ingesteld op alle stikstofhoudende meststoffen. Voor de belangrijkste meststoffen, waaronder zwavelzure ammoniak, chilisalpeter en kalksalpeter, werd het invoerrecht gesteld op 12 R.M. per 100 KG. Het was de plotselinge instelling van deze invoerrechten, die de directe aanleiding tot het afbreken der kartelonderhandelingen vormde.

Na Duitschland volgden daarop al spoedig ook de meeste overige kartelleden met beschermende maatregelen.

Polen vaardigde op 22 Juli een invoerverbod van alle stikstofmeststoffen uit, nadat het reeds eerder, nl. in April, zijn invoerrechten op de voornaamste stikstofhoudende meststoffen tot 25 Zloty per 100 KG. had verhoogd.

Tsjecho-Slowakije volgde op 6 Augustus met de instelling van invoerlicenties voor alle stikstofhoudende producten, terwijl tenslotte Italië met ingang van 21 Augustus een prohibitief invoerrecht van 55 Lire per 100 KG. instelde op chilisalpeter, kalksalpeter en zwavelzure ammoniak, terwijl andere stikstofhoudende producten zelfs nog hooger belast werden. Den Minister van Financiën werd de bevoegdheid gegeven om voor den landbouw noodzakelijke hoeveelheden der genoemde producten van het nieuwe invoerrecht vrij te stellen, van welke bevoegdheid onmiddellijk gebruik werd gemaakt voor een hoeveelheid van 60.000 ton chilisalpeter.

Intusschen was de bescherming, waarvan Duitschland zich door de instelling der invoerrechten had verzekerd, nog geenszins effectief. In de door Duitschland met België en Frankrijk gesloten handelsverdragen was namelijk wederzijds de vrijheid van invoerrechten op zwavelzure ammoniak vastgelegd, terwijl bovendien in het Belgisch/Duitsche handelsverdrag een bepaling was opgenomen, die de belemmering van het onderling handelsverkeer door de instelling van invoerlicenties verbood. Van deze bepalingen profiteerden mede de landen, die met Duitschland een handelsverdrag op voet van meestbegunstiging hadden gesloten, zooals Nederland.

De toestand was dus deze, dat, ondanks de ingestelde invoerrechten, Nederland, Frankrijk en België vrij zwavelzure ammoniak in Duitschland konden blijven invoeren, terwijl Duitschland niet bij machte was daaraan, door instelling van invoerlicenties een einde te maken.

De eenige mogelijkheid voor de Deutsche industrie om uit deze impasse te geraken en de bescherming van de binnenlandsche markt effectief te maken, was gelegen in een wijziging van het Belgisch-Duitsche handelsverdrag en onmiddellijk na het beëindigen der besprekingen te Luzern werden hierover, blijkbaar zoowel tusschen de wederzijdsche regeeringen als tusschen de producenten, besprekingen geopend. De Belgische industrie, die in de laatste jaren haar productiecapaciteit ver boven de afzetmogelijkheden had uitgebreid, verkeerde hierbij in de gelukkige positie, dat zij niet alleen haar eigen belangen, doch ook die der „meest begunstigde naties” als onderhandelingsobject in handen had en daardoor veel meer kon aanbieden dan zij zelf had te offeren.

Nemen wij anderzijds in aanmerking, welk een enorm Duitsch belang hier op het spel stond, nl. de bescherming tegen een machtige Belgische en Nederlandsche concurrentie van een nationale markt ter grootte van ca. 275.000 à 300.000 ton stikstof (inclusief kooksovenammoniak), dan is het duidelijk, dat deze onderhandelingen wel tot een gunstig resultaat moesten voeren. Een algemeen accoord werd dan ook bereikt, waarbij de Belgische producenten zich blijkbaar tegen een groote schadevergoeding in geldelijken of anderen vorm tot een zeer belangrijke beperking hunner stikstofproductie verbonden en waarbij de regeeringen elkander van de uit het handelsverdrag voortvloeiende verplichtingen ontsloegen.

Het resultaat was, dat Duitschland bij verordening van 17 Aug. den invoer van alle stikstofmeststoffen van de verleening eener invoerlicentie afhankelijk maakte, dat wil praktisch zeggen, dezen invoer verbood.

Bij Koninklijk Besluit van gelijken datum werd daarop ook in België tot denzelfden maatregel overgegaan.

De invoer van stikstofmeststoffen is daardoor in alle Europeesche productielanden, met uitzondering slechts van Nederland, Engeland en Noorwegen (welk laatste land echter geen binnenlandsche markt heeft), onmogelijk geworden.

Het resultaat van de Belgisch/Duitsche onderhandelingen geeft wel een sprekend voorbeeld van de geringe beteekenis, die de meestbegunstigingsclausule in vele gevallen voor de „meestbegunstigde natie” heeft.

Ondanks de zeer groote belangen van de Nederlandsche industrie, welke hier op het spel stonden, kon de Nederlandsche regeering in geen enkel opzicht deze belangen verdedigen en moest lijdelijk afwachten, tot welk resultaat de onderhandelingen tusschen twee vreemde regeeringen zouden voeren.

De afsluiting van zoovele Europeesche grenzen, heeft voor de Nederlandsche stikstofindustrie niet alleen een belangrijk verlies aan potentiëel afzetgebied, deels zelfs van het meest nabijgelegen afzetgebied, gebracht, doch heeft haar bovendien blootgesteld

aan een buitenlandsche concurrentie, die in alle opzichten de karakteristieken van het veel-omstreden „dumping”-begrip vertoont.

Dat de ineensorting van het Stikstofkartel bij de gegeven statistische positie op de wereldstikstofmarkt tot een scherp prijsoorlog aanleiding moest geven, was duidelijk.

Eveneens was te verwachten, dat de prijsdaling buitengewone afmetingen zou aannemen, dit laatste vooral in verband met de groote kapitaalintensiviteit der stikstofindustrie, welke medebrengt, dat de variabele productiekosten slechts een betrekkelijk gering deel uitmaken van de totale kosten, zoodat de opbrengst zeer ver beneden den kostprijs kan dalen, alvorens tot sluiten van fabrieken wordt overgegaan.

Op het gebied der ammoniakstikstof trad dan ook inderdaad een catastrofale prijsdaling in. De exportprijzen van zwavelzure ammoniak bereikten al spoedig een niveau, dat 30 tot 40 pCt. lager was dan in het voorafgaande jaar.

De prijzen van nitraatstikstof daarentegen volgden deze beweging niet in gelijke mate en de, door de houding van Chili bij de kartelonderhandelingen in het leven geroepen, verwachting, dat ook tusschen chilisalpeteer en kalksalpeteer een prijsstrijd zou uitbreken, werd niet bewaarheid.

De strijd op de ammoniakmarkt bracht reeds spoedig teekening in de positie der onderscheidene producentengroepen. Polen, Frankrijk en Italië bleken niet bereid de lage exportprijzen te volgen en trokken zich na korten tijd op hun binnenlandsche markt terug. Ook België verdween, ingevolge het met Duitschland gemaakte accoord, dat reeds tot stillegging van eenige Belgische fabrieken heeft geleid, van de exportmarkt en zoo leidden de omstandigheden er tenslotte toe, dat de aanvankelijk algemeene Europeesche stikstofstrijd zich binnen zeer korten tijd tot een uitsluitenden strijd, tusschen de Duitsch/Engelsch/Noorsche groep (welke bij het uiteenvallen van het Kartel bestaan bleef) eenerzijds en de Nederlandsche producenten anderzijds, ontwikkelde.

In het licht van deze ontwikkeling baart het geen verwondering, dat reeds vanaf het eerste oogenblik de Nederlandsche markt het voornaamste strijdgebied vormde. Onmiddellijk na de definitieve beëindiging van de kartelonderhandelingen werd Nederland vanuit Duitschland overstroemd met zwavelzure ammoniak, welke niet alleen werd aangeboden tegen prijzen, welke minder dan de helft bedroegen van die van het vorige seizoen, maar die, merkwaardig genoeg, bovendien zeer belangrijk beneden de pariteit der op de exportmarkten geldende prijzen lagen. De bedoeling om op deze wijze in het bijzonder de Nederlandsche producenten te treffen, sprak daaruit wel zeer duidelijk.

Het gevolg van deze prijspolitiek is geweest, dat de groothandelsprijzen voor zwavelzure ammoniak hier te lande, in vergelijking met het vorige seizoen, gedaald zijn met ca. f 5,— per 100 KG., dat is met ca. 55 pCt., terwijl in Duitschland de prijsverlaging niet meer bedragen heeft dan f 0,75 per 100 KG., dat is ca. 8 pCt. Terwijl in ons land voor levering in het a.s. voorjaar van een wagon zwavelzure ammoniak een prijs wordt genoteerd van minder dan f 5,— per 100 KG., geldt daarvoor in Duitschland een notering van f 10,— per 100 KG.

Het is duidelijk, dat de Nederlandsche stikstofindustrie, die zich eerst in den allerlaatsten tijd zoo snel heeft ontwikkeld en die daardoor nog bijna geheel is ingericht op de productie van zwavelzure ammoniak en nog weinig nitraatstikstof voortbrengt, door de geschetste omstandigheden in een zeer moeilijke positie is gekomen, welke intusschen met alle kracht door haar verdedigd wordt.

M. W. HOLTROP.

KLEINHANDELSPRIJZEN VAN SUIKER, KOFFIE, RIJST EN HAVERMOUT.

Als nummer 6 van de „Verslagen en mededeelingen van de afdeling Handel en Nijverheid van het Departement van Arbeid, Handel en Nijverheid”, is verschenen het derde deel van het rapport, door de Professoren *Polak* en *Kaag* aan den Minister uitgebracht, omtrent de aanpassing van de prijzen in den kleinhandel. Hierbij worden bovengenoemde artikelen aan een onderzoek onderworpen. Voor *suiker* komen de prae-adviseurs tot het resultaat, dat de bruto-winst voor den détailhandel ongeveer met één cent per KG. is toegenomen. Uit de berekeningen van prae-adviseurs blijkt, dat de winst in den kleinhandel voor dit artikel bedraagt 8 à 12 pCt.

Het onderzoek voor *koffie* bood den prae-adviseurs bijzondere moeilijkheden, omdat hier verschillende kwaliteiten met elkaar vermengd worden gebruikt en dikwijls een prijsverlaging geschiedt in den vorm van kwaliteitsverbetering. Daarom hebben prae-adviseurs een 7-tal verkochte mélanges genomen, die uit verschillende soorten bestaan en vergelijken deze met een gemiddelde, berekend uit de groothandelsprijzen van de soorten, waaruit zij bestaan, waarbij rekening is gehouden met het gewichtsverlies tengevolge van het branden. De aanpassing, zooals zij op deze manier berekend wordt, is ook, naar het steeds zeer milde oordeel van prae-adviseurs, volkomen onbevredigend. Vooral bij de verpakte koffie is zulks het geval, al heeft ook hier een soort prijsverlaging plaats in den vorm van kwaliteitsverbetering, wat dan soms weer tengevolge heeft, dat de vroegere kwaliteit onder een ander merk in den handel wordt gebracht. De verschillen tusschen groothandels- en kleinhandelsprijzen nemen dan ook in zeer sterke mate toe. Terwijl een normaal verschil per pond koffie schijnt te zijn ongeveer 35 à 40 cent — wat toch nog een ruime vergoeding mag heeten op een prijs van ruim een gulden — voor het branden, uitwegen, verpakken en het aan den man brengen van dit artikel, is den laatsten tijd het verschil 50 à 60 cent op een prijs van nauwelijks f 1.— (zowel prijzen als winsten zijn voor de goedkoopere soorten geringer). Winst: pl.m. 50 pCt.

Voor het artikel *rijst* komen de prae-adviseurs tot de conclusie, dat er vrijwel geen prijsaanpassing plaats vindt. Dit schijnt mede het gevolg te zijn van het feit, dat het publiek leeft in de suggestie, dat goede rijst een bepaalden prijs moet kosten, wat ook wel tengevolge heeft, dat dezelfde rijst voor uiteenloopende prijzen wordt verkocht. Voor zoover er dan al eenige aanpassing plaats vindt, gebeurt het in den vorm van kwaliteitsverbetering.

Voor *havermout* moesten vnl. twee kwaliteiten worden onderzocht: verpakte soorten, die doorgaans van Amerikaansche oorsprong zijn en los verkochte, vnl. uit Duitschland ingevoerd. De eerste soorten zijn aanzienlijk duurder, maar hebben een lagere vochtigheidsgraad en daardoor een hooger absorptievermogen. De duurdere soort kost meer dan het dubbele, terwijl er 1½ maal zooveel grondstoffen in verwerkt zijn. De aanpassing voor verpakte havermout is vrijwel nihil geweest, terwijl de los verkochte havermout een — hoewel bevredigende — nogal vertraagde aanpassing heeft te zien gegeven. De marge der kleinhandelsprijzen van verpakte havermout is gestegen tot ongeveer 57 cent op een prijs der grondstoffen van 13½ cent. Dit is dus ongeveer 450 pCt. van den prijs der grondstoffen, als vergoeding voor verpakking, uitweging en verkoop. De winstmarge voor onverpakte havermout bedraagt, op dezelfde manier berekend, ongeveer 6½ cent per KG.

De prae-adviseurs vervolgen hun onderzoek met een samenvatting, waarin zij verschillende factoren aangeven, die een aanpassing van klein- en groothandelsprijzen kunnen vertragen. Zij wijzen daarbij in het bijzonder op de psychologie van het koopend publiek, dat dikwijls prijsverlagingen tegenhoudt, door-

dat het meent, dat verlaging van prijs verslechtering van kwaliteit zou beteekenen. Speciaal vermelden zij ook nog, dat een aantal productiekosten onaangetast is gebleven bij de algemeene prijsdaling, waarbij zij speciaal erop wijzen, dat sommige elektrische centrales prijshandhavers bij uitnemendheid zijn. Het gebrek aan aanpassingsvermogen van de klein- bij de groot-handelsprijzen wordt, naar prae-adviseurs in hun slot-alinea zeggen, in tal van beschouwingen overschat. Dit kan inderdaad het geval zijn, maar hun eigen prae-advies heeft toch wel uitgewezen, dat er aan deze aanpassing nog heel wat mankeert en niet alleen dit, maar het heeft er tevens nog weer eens het licht op laten vallen, hoe groot de z.g. normale winstmarge van den kleinhandel in het algemeen is. Wanneer wij dit resultaat in verband brengen met het rapport, dat is uitgebracht over de toestanden in het winkeliersbedrijf, waaruit blijkt, dat over het algemeen de toestand van deze bedrijven dikwijls verre van schitterend is ondanks de hooge winstmarges, die wij hier constateeren, dan dringt zich toch wel de conclusie op, dat rationalisatie van de laatste stadia van het productieproces dringend vereischt is, wil niet een groot deel van de voordeelen der rationalisatie, die wij in de vroegere stadia hebben bereikt, verloren gaan. In het artikel van Mr. Cohen de Boer in het nummer van dit tijdschrift van 2 September jl. wordt gewezen op de geweldige verbetering van den toestand van de arbeiders in Indië in een onderneming, waar de goederenverdeling werd gerationaliseerd. Het komt mij voor, dat West-Europa zelf aan rationalisatie van zijn détailhandel ook in zeer sterke mate behoeftig is. De rapporten van de Heeren Polak en Kaag hebben mij daar meer dan ooit van overtuigd.

VAN GENECHTEN.

DE RIJKSMIDDELEN.

In dit nummer treft men aan het gebruikelijke overzicht van de opbrengst der Rijksmiddelen over de maand Augustus 1931; afzonderlijk en vereenigd met die der vorige maanden, in vergelijking gebracht met de raming van dat jaar en de opbrengst over dezelfde tijdvakken van 1930.

De gewone middelen brachten in de afgelopen maand *f* 29.782.900 op tegen *f* 37.980.900 in Augustus 1930 en vertoonen mitsdien een achteruitgang van *f* 8.198.000. De totale opbrengst bleef voorts een bedrag van *f* 9.375.100 bij de raming ten achter.

De nieuwe financiële regeling tusschen Rijk en gemeenten maakt het evenwel noodig, dat op deze cijfers eenige correctie wordt toegepast. Van de grondbelasting komt nl. te beginnen met het belastingjaar 1931, slechts een vierde aan het Rijk ten goede, terwijl de overige drie vierden aan de gemeenten worden uitgekeerd. Verder wordt de personeele belasting, te beginnen met hetzelfde belastingjaar geheel ten bate van de gemeenten geïnd. Het is dus, voor het krijgen van een zuivere vergelijking, noodzakelijk, dat de beide genoemde belastingen buiten beschouwing blijven. In dat geval blijkt, dat de vergelijking voor het loopende jaar veel gunstiger uitvalt. Immers, de overige middelen hebben in Augustus 1931 *f* 2.594.900 minder opgebracht dan in dezelfde maand van het vorige jaar. Wat de raming betreft wordt de vergelijking slechts weinig gunstiger; het nadeelig verschil bedraagt nu nl. *f* 9.006.600.

De totaal-opbrengst over de eerste acht maanden van 1931 bedroeg *f* 299.391.900, d.i. *f* 40.110.300 minder dan in hetzelfde tijdvak van het vorige jaar. Ook de raming werd niet bereikt (nadeelig verschil *f* 13.872.300). Ook deze cijfers ondergaan intusschen een belangrijke wijziging, indien de grondbelasting en de personeele belasting niet worden medegerekend. De overige middelen hebben nl. in acht maanden *f* 16.157.700 minder opgeleverd dan in het vorige jaar en zijn *f* 21.684.100 bij de verwachting ten achter gebleven.

In vergelijking met de overeenkomstige maand van 1930 vertoonen alleen de dividend- en tantiëmebelasting, de zoutaccijns, de rechten en boeten van zegel, de rechten en boeten van successie, van overgang bij overlijden en van schenking en de domeinen, wegen en vaarten een hooger opbrengstcijfer. Daarentegen brachten minder op de grondbelasting, de personeele belasting, de inkomstenbelasting, de vermogensbelasting, de rechten op den invoer, het statistiekrecht, de geslacht-, de wijn-, de gedistilleerd-, de bier-, de suiker- en de tabaksaccijns, de belasting op gouden en zilveren werken, de rechten en boeten van registratie en de loodsgelden. De daling gaat dus door over vrijwel de geheele linie; slechts een enkel middel heeft zich tot dusver weten te handhaven.

De grondbelasting gaf in de afgelopen maand nog een bate van *f* 307.900 of *f* 935.300 minder dan in Augustus 1930. Gerekend over acht maanden bedraagt de teruggang *f* 10.546.600. De reden voor deze daling is gelegen in het hierboven reeds gememoreerde feit, dat van het belastingjaar 1931 nog slechts een vierde deel aan het Rijk ten goede komt. Dank zij de omstandigheid, dat de ontvangsten in de eerste maanden van het jaar bijna uitsluitend op oude dienstjaren betrekking hadden, werd de raming in het tijdvak Januari t/m. Augustus belangrijk overschreden (met *f* 4.125.200); het spreekt echter vanzelf, dat aan dit cijfer niet veel beteekenis mag worden gehecht.

De oude dienstjaren der personeele belasting (van het belastingjaar 1931 af, wordt dit middel geheel ten voordeele van de gemeenten gebracht) verschaffen in de afgelopen maand nog *f* 156.900. Het vorige jaar kwam *f* 4.824.600 binnen. Gerekend over acht maanden viel een vermindering in opbrengst te constateeren van *f* 13.406.000; daarentegen werd de raming overtroffen met *f* 3.686.600, doch hierbij geldt hetzelfde als bij de grondbelasting; in de eerste maanden van het jaar leverden de oude dienstjaren nog belangrijke baten. Onder de totaal-opbrengst van de eerste acht maanden is een bedrag van *f* 1.262.500 begrepen aan aandeelen in de kwade posten over vorige belastingjaren van het Leeningfonds 1914, van de provinciën en van de gemeenten.

De inkomstenbelasting bracht in de afgelopen maand vrijwel evenveel op als in Augustus 1930 (slechts *f* 62.300 minder). De raming werd bij lange na niet gehaald (nadeelig verschil *f* 3.861.400), doch voor het midden des jaars is dit een normaal verschijnsel. Gerekend over acht maanden werd *f* 1.718.400 minder ontvangen dan in het vorige jaar; daarentegen werd de raming met een bijna even groot bedrag overschreden (*f* 1.777.400). Bij vergelijking der ontvangsten over de eerste acht maanden van 1930 en 1931 blijkt, dat de ontvangen bedragen als volgt over de verschillende dienstjaren kunnen worden verdeeld:

	Jan. t/m. Aug. 1930	Jan. t/m. Aug. 1931
1927/1928	<i>f</i> 254.300	—
1928/1929	„ 1.032.900	<i>f</i> 219.200
1929/1930	„ 55.931.000	„ 1.173.400
1930/1931	„ 2.944.300	„ 53.275.100
1931/1932	—	„ 3.776.400
	<i>f</i> 60.162.500	<i>f</i> 58.444.100

Aangeteekend zij hierbij, dat in het opbrengstcijfer van het belastingjaar 1931/1932 een bedrag van *f* 1.128.200 voorkomt wegens aandeelen in de kwade posten over vorige belastingjaren van het Leeningfonds, van de provinciën en van de gemeenten. Hieraan is het toe te schrijven, dat, terwijl het nieuwe belastingjaar in het vorige jaar nog slechts *f* 2.944.300 had opgebracht, ditmaal reeds *f* 3.776.400 kon worden geboekt. Het is echter duidelijk, dat het bedrag der kwade posten in mindering moet worden gebracht. Doch ook indien men hiermede rekening houdt, moet worden vastgesteld, dat de inkomstenbelasting tot dusver nog vrij goed op peil is gebleven. De gevolgen

van de huidige crisis zullen zich ongetwijfeld eerst in de toekomst sterker doen gevoelen.

De vermogensbelasting liep terug met *f* 57.400, waardoor het tekort over acht maanden, vergeleken met het vorige jaar, klom tot *f* 297.600. Voor wat de raming betreft, werd over acht maanden een voorsprong verkregen van *f* 126.200, doch dit cijfer is zeer geflatteerd, daar de nieuwe boekingsmethode, om de kwade posten onder de inkomsten van het loopende belastingjaar te boeken, ook hier de ontvangsten gunstig heeft beïnvloed. Voor de vermogensbelasting draagt het totaal aan kwade posten over acht maanden *f* 116.700. De dividend- en tantiëmebelasting hield zich in de afgelopen maand goed; boven de inkomst van Augustus 1930 kon zelfs nog een surplus van *f* 73.300 worden geboekt. Door de over het algemeen ongunstige resultaten der eerste maanden van het jaar, bleef de ontvangst der maanden Januari t/m. Augustus *f* 393.300 achter bij die van hetzelfde tijdvak van 1930, hetgeen intusschen, alles in aanmerking genomen, niet onbevredigend mag worden genoemd. Dat de raming over acht maanden met *f* 1.313.700 werd overschreden, betekent niet veel; immers in het midden des jaars vallen de maanden, waarin het grootste deel van dit middel wordt ontvangen. Intusschen kan de verwachting voor de komende maanden niet hoog gespannen zijn.

De invoerrechten brachten in de afgelopen maand *f* 4.961.300 op, ongeveer evenveel als in de voorafgaande maanden. Vergeleken met het vorige jaar betekent dit een daling met *f* 466.800. Ook de raming werd niet bereikt (opbrengst *f* 872.000 lager). De verminderde waarde van den invoer komt hierin duidelijk uit. Ook de cijfers over de eerste acht maanden zijn verre van gunstig. Het loopende jaar verschaftte tot dusver *f* 4.208.800 minder dan het vorige en *f* 5.452.400 minder dan het evenredig deel der raming. De vermindering van den geheelen in- en uitvoer, zowel in hoeveelheid als in waarde, wordt ook duidelijk gedemonstreerd door het statistiekrecht, dat in de afgelopen maand met *f* 81.800 daalde en *f* 1.113.300 minder dan de gemiddelde maandraming opleverde. Gerekend over acht maanden bedroeg het decres *f* 634.800 en bleven de ontvangsten *f* 728.600 bij de raming ten achter.

De accijnzen vertoonden bijna alle een lager opbrengstcijfer. Alleen de zoutaccijnz maakte hierop een gunstige uitzondering en gaf een surplus van *f* 21.900 boven de ontvangst van Augustus 1930. Toch kon de teruggang in de eerste zeven maanden van het jaar hierdoor niet geheel worden gecompenseerd; vergeleken met het tijdvak Januari t/m. Augustus 1930 gaven de eerste acht maanden van dit jaar nog een daling te zien van *f* 27.800. De geslachtaccijnz ging opnieuw naar beneden, ditmaal met het niet onaanzienlijk bedrag van *f* 157.500. De groote invoer van Deensch versch (gekoeld) vleesch heeft op dit middel een ongunstigen invloed. Daarnaast vormen het verminderde verbruik van rundvleesch en de lage veeprijzen factoren van beteekenis; de invoer van buitenlandsch vleesch loopt in den laatsten tijd zelfs terug. Gerekend over acht maanden kwam reeds *f* 1.831.200 minder binnen. De wijnaccijnz leverde *f* 12.100 minder op, doch de eerste en tweede maand van het kwartaal zijn voor dit middel van weinig belang. Het gedistilleerd wees een verlaging aan van *f* 210.700, waardoor de stijging van de vorige maand weer bijna geheel werd teniet gedaan. Het effect van de verhooging van het tarief wordt blijkbaar ten deele opgeheven door het verminderd verbruik. Overigens maakt deze accijnz op den middelenstaat geen kwaad figuur. De bieraccijnz bracht *f* 230.200 minder in de schatkist; blijkbaar heeft de malaise op het verbruik van dit genotmiddel een ongunstigen invloed uitgeoefend. De suikeraccijnz gaf een daling te zien van *f* 924.400 en dit niettegenstaande de maand Augustus ditmaal een vervaldatum van den crediettermijn meer telde

dan in 1930. Aan den anderen kant moet in aanmerking worden genomen, dat de ontvangst in Augustus 1930 abnormaal hoog was, in verband met de inwerkingtreding der wet tot heffing van een compenseerend invoerrecht. Aan tabaksaccijnz werd in de afgelopen maand *f* 170.100 minder ontvangen en ook de raming werd niet gehaald (ontvangst *f* 111.600 lager). Dank zij de ruime recettes in de voorafgaande maanden, maakt het opbrengstcijfer der eerste acht maanden een beteren indruk. De tabaksaccijnz is het eenige middel, waarvan de ontvangsten over genoemd tijdvak van 1931 zowel de opbrengst van het vorige jaar als de raming hebben overschreden (met resp. *f* 850.100 en *f* 726.400). Het meerdere verbruik van sigaretten en van de duurere sigaren is de aanwijsbare oorzaak voor dit gunstig resultaat. Eene vergelijking van de opbrengsten der accijnzen over de eerste acht maanden van 1931 en 1930 en met de raming geeft de volgende uitkomst:

	Opbr. 8 m. 1930	Opbr. 8 m. 1931	Raming 8 m. 1931
Zout	<i>f</i> 1.441.600	<i>f</i> 1.413.800	<i>f</i> 1.533.300
Geslacht	" 7.709.600	" 5.878.400	" 8.200.000
Wijn	" 1.410.400	" 1.278.400	" 1.733.300
Gedistilleerd	" 23.748.800	" 24.499.100	" 24.666.700
Bier	" 10.176.100	" 8.857.400	" 10.933.300
Suiker	" 34.593.000	" 33.392.600	" 35.600.000
Tabak	" 19.209.700	" 20.059.800	" 19.333.300

De belasting op gouden en zilveren werken leverde *f* 15.400 minder op; over acht maanden bedroeg de daling *f* 146.500.

De zegelrechten vertoonden ditmaal een vermeerdering met *f* 259.100, welke niet op rekening komt van de beursbelasting, daar dit onderdeel juist met *f* 158.800 terugliep. Toch valt over den loop van dit middel over het algemeen niet te roemen; gerekend over acht maanden werd *f* 362.600 minder geïnd dan in het vorige jaar, terwijl in vergelijking met de raming op een deficit valt te wijzen van *f* 1.387.900. Niettemin neutraliseert de opbrengst van het effectenzegel bij dit middel eenigszins de vermindering der andere rechten. Veel slechter staat het ervoor met de registratierechten, die in de afgelopen maand slechts *f* 973.900 oprachten. Men moet tot Juni 1917 teruggaan om een dergelijke poovere maandopbrengst te vinden. Vergeleken met Augustus 1930 beliep de achteruitgang *f* 642.900; in vergelijking met de raming zelfs *f* 1.242.800. Door dezen gedachten tegenvaller bleven de ontvangsten over acht maanden *f* 7.424.000 beneden die van het vorige jaar en *f* 7.599.200 beneden de raming.

De successierechten, onberekenbaar als altijd, gaven ditmaal een klein surplus (van *f* 44.000); over acht maanden is zelfs een toeneming te constateeren van *f* 2.213.600. Daarentegen bleven de ontvangsten *f* 1.893.300 bij de verwachting ten achter. Voor 1931 is echter *f* 6.000.000 meer geraamd dan voor 1930. Daar voor de betaling van deze rechten acht à negen maanden uitstel wordt verleend, kan de crisis, met name de sterke daling der effectenkoersen, nog niet van invloed zijn geweest.

De domeinen verschaften *f* 139.300 meer door toevallige omstandigheden, doch de loodsgelden brachten *f* 101.000 minder op. Over acht maanden werd aan laatstgenoemd middel *f* 399.700 minder geboekt. Tot dusver werd *f* 649.800 minder dan de raming ontvangen.

De inkomsten van het „Leeningfonds 1914” daalden van *f* 4.340.700 tot *f* 3.447.900. Gerekend over acht maanden liepen de ontvangsten in totaal terug met *f* 12.526.800. De tabaksaccijnz op sigaretten bracht tot dusver *f* 456.800 op.

Voor het „Wegenfonds” kwam in de afgelopen maand *f* 3.891.000 binnen tegen *f* 3.327.000 in Augustus 1930. Van eerstgenoemd bedrag komt *f* 643.700 op rekening van de wegenbelasting, terwijl de rest of *f* 3.247.300 door de rijwielbelasting wordt bijgedragen. In de eerste acht maanden kwam aan het Wegen-

fonds ten goede f 16.289.100, waarvan f 9.545.400 wegebelaasting en f 6.743.800 rijwielbelaasting. In het vorige jaar bedroegen de beide laatstgenoemde opbrengstcijfers resp. f 8.819.500 en f 6.626.100.

De inkomsten van het „Gemeentefonds” bedroegen in de afgelopen maand f 1.745.900 gemeentefondsbelasting en f 138.400 opcenten vermogensbelasting; over Juni, Juli en Augustus bedroegen de totaal-opbrengsten dezer belastingen onderscheidenlijk f 2.484.700 en f 202.400.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING. DIE EKONOMIESE ONTWIKKELING VAN DIE UNIE VAN SUID-AFRIKA VANAF 1909.

Dr. C. G. W. Schumann te Stellenbosch schrijft ons:

Op 31 Mei 1931 het die Unie van Suid-Afrika sy meerderjarigheid bereik. Een-en-twintig jaar gelede het die enkele staatkundige eenheid uit die vier vroere kolonies tot stand gekom. Dit is dus miskien die gepaste tyd om 'n blik in die verlede te werp en die ekonomiese ontwikkeling van Suid-Afrika sedert Unie in breë trekke te skets.

Die staatkundige geskiedenis en probleme, die ontwikkeling tot 'n selfstandige vrygewes binne die Britse Gemenebes van Nasies, die motiewe wat gelei het tot die vorming van 'n Unie, die vraagstuk van rasse-teenstellinge of samewerking, nl. tussen Afrikaans-sprekendes en Engels-sprekendes en weer tussen blankes en nie-blankes, die strewe na 'n eie kultuurontwikkeling en die vooruitgang van die Afrikaanse taal — dit alles, hoe belangrik ook in die lands- en volksontwikkeling, bly hier buite-bespreking.

Om die algemene ekonomiese toestand van Suid-Afrika in 1931 te vergelyk met die aan die end van 1909 is alreeds moeilik; om egter die veranderinge, beide Strukturwandlungen en Konjunkturwandlungen, wat tussen die twee tydperke plaasgevind het bloot te lê en te verklaar is veel moeiliker. Die omvang en opset van werke soos „Strukturwandlungen der deutschen Volkswirtschaft”, en „Recent Economic Changes” oor die ekonomiese ontwikkeling van die V.S. wys op die onvermydelike ingewikkeldheid van so 'n oorsig.

Ons doel is dus om hier slegs van enkele gesigspunte en baie fragmentaries die ekonomiese vooruitgang aan te toon.

In 1910 was die bevolking van die Unie 5.877.000, bestaande uit 1.256.000 blankes en 4.261.000 nie-blankes. In 1929 het dit gestyg tot 7.895.000, of 1.768.000 blankes en 6.127.000 nie-blankes. Die verhouding van blank tot nie-blank het dus besonder konstant gebly; die daling was slegs 0.7 pCt. van 29,5 tot 28,8 pCt. Tenspyte van 'n hoë geboortesyfer by die natuurlike is die geboorteoorskot nie veel groter as die van die blankes nie. Die toename in die blanke bevolking is byna uitsluitend toe te skrywe aan die geboorteoorskot. Die immigrasie-oorskot gedurende die 21 jaar was van geen praktiese betekenis nie. Waarskynlik die vernaamste rede hiervoor is die feit dat ongeskoolde werk in Suid-Afrika hoofsaaklik deur nie-blankes gedoen word teen 'n loon waarmee die Europese arbeider nie kan konkureer nie. Wel het daar vanaf die Amerikaanse immigrasiewette van 1921 en 1924 'n betreklik belangrike stroom van immigrante uit Oos- en Suid-Europa ingekom, terwyl daar selfs 'n netto-emigrasie was van Engels-sprekendes. Hierdie ongewenste toestand is onlangs geeindig deur 'n nuwe immigrasiewet wat die immigrasie uit eerge-noemde gebiede streng beperk.

In hoever die Nasionale Inkomste van Suid-Afrika tred gehou het met haar bevolkingstoename is, deur gebrek aan betroubare syfers, moeilik om te bepaal. 'n Syfer oor ons Volksinkome is vir die eerste keer uitgewerk deur Prof. Lehfeldt in sy „National Resources of South Africa”, en dit het betrekking op die jaar 1918. Volgens die verslag van die Ekono-

miese en Loonkommissie van 1925 word die Nasionale Inkomste vir 1917 bereken op £144.200.000 en vir 1923 op £186.000.000. Latere syfers is nie beskikbaar nie. Bereken op slegs die blanke bevolking het die totale Volksinkome per hoof dus gestyg van £100.7 in 1917 tot £118 in 1923. Groothandelspryse het egter gedaal van 2075 in 1917 tot 1574 in 1923 met 1910 as basis, sodat die reële Volksinkome nog meer moes gestyg het. Dit wys dus op 'n aansienlike toename in welvaart, wat na 1923, die jaar waarin die na-oorlogse depressie tot 'n einde geloop het, waarskynlik nog groter gewees het. Noukeurigheid ontbreek egter, en 'n welvaartsindeks per hoof van die blanke bevolking alleen is altyd misleidend omdat 'n aansienlike deel van die Nasionale Inkomste deur nie-blankes bygedra word.

Wat betref die struktuurveranderinge in ons ekonomiese organisasie, veral die verskuiwing in relatiewe belangrikheid van die verskillende bedryfsklasse, gedurende die 21 jaar, is die mees in die oog lopende verskynsel seker die snelle opkoms van 'n fabrieksnwywerheid. 'n Uiteensetting van hierdie ontwikkeling is deur skrywer gegee in twee vorige artikels. Op 'n paar algemene tendense moet hier egter gewys word.

Die totale waarde van die landbou en veeteelt produksie vir 1917—18 het Lehfeldt bereken op £52.300.000. Voor 1918 is geen volledige landbousensus gehou nie. Die netto-hydrae uit hierdie bron tot die Volksinkome het hy gestel op £40.280.000. Vir 1929 is die geskatte waarde van die landbou- en veeteeltproduksie £70.000.000; die netto-hydrae op dieselfde basis gereken dus £53.800.000, 'n toename bo 1917—18 dus van 33 pCt.

Die waarde van die minerale produksie van die Unie het gestyg van £52.712.000 in 1912 tot £66.406.000 vir 1928. Vir 1918 was dit egter slegs £48.618.000 sodat die relatiewe styging in mynproduksie van 1918 tot 1928 36,6 pCt. was. Vir 1918 bereken Lehfeldt die netto-hydrae tot die Nasionale Inkomste van mynwyse £22.000.000 en van fabriekswyse £22.200.000.

Die waarde van industriële produksie het egter toegeneem van £66.123.000 in 1917—18 tot £113.441.000 in 1929 en die waarde toegevoeg deur fabrikasie van £25.875.000 tot £54.519.000; 'n vermeerdering van 110 pCt. Is die bogenoemde syfer vir die landbouproduksie juis, dan blyk dit dat die fabrieksnwywerheid in 1929 netto meer bygedra het tot die Volksinkome as die landbou en veeteelt. Die toename in relatiewe belangrikheid van die fabriekswyse in vergelyking met die ander in nywerhede blyk dus duidelik hieruit, en dit kan beskou word as die vernaamste kenmerk van die struktuurverandering wat die Suid-Afrikaanse ekonomiese organisasie deurgemaak het sedert Unie. Die interessante is dat dieselfde tendens bespeurbaar is in die meeste jong lande vandag. Ook hier lê die oorsaak hoofsaaklik in die stimulus deur die wereld-oorlog aangebied, verder in die betreklike versadiging van die landbou en mynbou in die Unie met ondernemerstalent, arbeid en kapitaal, en tenslotte in die verhoogde proteksie veral na 1924.

In ooreenstemming met hierdie vooruitgang in die fundamentele nywerhede, vind ons ook 'n belangrike ontwikkeling in die ander dele van die ekonomiese struktuur. So het die verkeersstelsel van die Unie buitengewoon uitgebrei. Daar watervervoer in Suid-Afrika onbekend is word die verkeersontwikkeling hier slegs weergegee deur die spoorweë en motorvervoer. Die omwenteling in die verkeerswese, deur die motor veroorsaak, wat in alle beskaafde lande te voorskyn tree, het ook hier nie agterweë gebly nie. In die tweede helfte van die 19de eeu moes die ossewa in Suid-Afrika tot 'n groot mate die knie buig voor die treinspoor. Vandag bedreig die motor nie slegs die diere trekkrag op die pad en op die land, maar selfs ook die spoorweg. Vandaar die Wet op Padvervoer van 1930. Die getal private motors en huurmotors in Suid-Afrika het toegeneem van 38.815 in

1923 tot 113.002 in 1928, en busse en vragmotors van 1989 tot 11.672. Die myllengte van die spoorweë het toegeneem van 7592 in 1910 tot 22.038 in 1928—29. Vir dieselfde jare het die passasiers-myl-afstand vermeerder van 6.157.000 tot 13.826.000.

Die buitenlândse handel van Suid-Afrika weer-spieel dieselfde ekonomiese vooruitgang. In 1911 was die invoer £ 36.925.000 en die uitvoer £ 57.308.000. In 1929 het dit gestyg tot £ 83.455.000 en £ 97.729.000 respektiewelik. Die totale buitelandse handel het dus toegeneem van £ 57.308.000 tot £ 181.185.000. Onder invloed van die teenwoordige depressie het dit vir 1930 egter gedaal tot £ 147.919.000. 'n Gunstige teken in die laatste opgawes is dat die gunstige handelsbalans vir 1930 die som van £ 18.760.000 beloop het in vergelyking met £ 14.274.000 in 1929. Ook in Suid-Afrika word 'n gunstige handelsbalans nog dikwels beskou, in Merkantilistiese sin, as 'n noodsaaklike voorwaarde vir 'n gesonde ekonomiese posisie, en as sulks is die opvatting natuurlik onjuis. Onder die gegee omstandighede van 'n bepaalde land, en dus ook Suid-Afrika, is 'n tydelike vermindering in die uitvoeroverskot egter 'n teken van 'n oorinvoer van goedere en gewoonlik die voorbode van 'n ekonomiese depressie. Die toename in ons uitvoeroverskot beteken dus in die algemeen 'n proses van ekonomiese gesondmaking.

As indeks van ekonomiese welvaart is die syfers oor krediet en bankwese vanselfsprekend van groot waarde. Die totale bates van die handelsbanke het toegeneem van £ 68.298.000 in 1914 tot £ 136.402.000 in 1928 en £ 140.170.000 op 31 Des. 1930. Vir dieselfde periode het die depositos toegeneem van £ 45.397.000 tot £ 93.973.000 en £ 96.616.000 in 1930. Dit sluit egter in die besigheid deur die Suid-Afrikaanse banke buite die Unie gedoen. Die oprigting van die Suid-Afrikaanse Reserwebank in 1920 was die belangrikste gebeurtenis in ons bankgeskiedenis gedurende die afgelope 21 jaar, en dit kan beskou word als die aanvang van 'n nuwe periode in hierdie geskiedenis.

Die inkomste en uitgawes van die Staat, waaronder nie val die inkomste en uitgawes van die Spoorwee en Hawens, het in ooreenstemming met die algemene ontwikkeling sterk toegeneem; die inkomste n.l. van £ 14.209.000 in 1911—12 tot £ 35.688.000 in 1928—29. Die Suid-Afrikaanse staatskuld het toegeneem van £ 116.037.000 in 1910 tot £ 244.045.000 in 1929, maar waar die binnelandse skuld in 1910 slegs 7,88 pCt. van die totaal uitgemaak het, het dit by 1929 gestyg tot 38,31 pCt. Ons vind dus hier 'n duidelike teken dat Suid-Afrika meer kapitaalkragtig word en tot 'n groter mate in haar eie kapitaalbehoefes kan voorsien. Of sy egter alreeds in die „Capital repaying stage”, in terme van die teorie van die Betalingsbalans, definitief ingetree het is moeilik om te bepaal, omdat vir die grootste gedeelte haar staatslenings nog in die buiteland geplaas word en baie van die kapitaal vir privaatbedrywe ens. van die buiteland afkomstig is.

Die algemene gang van die ekonomiese ontwikkeling in Suid-Afrika kan nog van verskillende ander gesigspunte belig word; die toename in versekeringswese, in besparing, ens. Genoeg is egter gesê om aan te toon dat die algemene neiging of „trend” in 'n skerp opwaartse rigting gegaan het vanaf die totstandkoming van die Unie. Ook is enkele „Strukturwanderingen” wat met hierdie algemene vooruitgang gepaard gegaan het, dit veroorsaak het en daardeur veroorsaak is, kortliks aangetoon. Die konjunkturskommeling wat hierdie twee beweginge vergesel en deurkruis, moes egter buite beskouing gelaat word. In verband hiermee kan ons egter op 'n faktor let wat dikwels oor die hoof gesien word, en wat tog belangrik is om die ekonomiese vooruitgang na 1909 te verstaan.

Die depressie na die Boere-oorlog het in 1903 begin en aangehou tot in 1909. Dit was 'n tiepiese,

maar in hoofsaak tot Suid-Afrika beperkte, na-oorlogse krisis en depresie. By 1907 wou toestande begin verbeter, maar juis in die jaar breek die groot krisis uit in Amerika en ontwikkel dit tot 'n werelddepressie. Die gevolg is dat in Suid-Afrika die plaaslike depressie aanhou tot in 1909. Die Unie het dus tot stand gekom in 'n besonder gunstige tydperk van 'n ekonomiese standpunt gesien, n.l. aan die begin van 'n opgaande konjunktuur en aan die end van 'n lang proses van weeropbou en versterking van die Suid-Afrikaanse ekonomiese stelsel.

Baie van die hoë verwagting wat by die vorming van die Unie gekoester is, is egter nie verweselik nie. In die algemeen het die ontwikkeling 'n rigting ingeslaan wat deur weinige kon vooruitgesien word. Wat betref die toekoms word in Suid-Afrika oor die algemeen optimistiese voorspellinge gemaak. Waarskynlik hou dit verband met die feit dat onverwagte gebeurtenisse in die verlede dikwels voorspoed gebring het, soos bv. die ontdekking van diamante en daarna weer van goud. Die waarde van die laaste lê dan ook nie alleen in die welvaart wat dit in die algemeen aan die land gebring het, maar ook in die stabiliserende invloed wat dit het op die konjunkturbeweging aangesien die prijs van goud natuurlik konstant bly. Die ekonomiese toekoms van Suid-Afrika is ten nouste verbind aan die opbrengs van die goudmyne, en as dit aanmerklik begin verminder sal die land 'n moeilike aanpassingsproses moet doormaak.

Tenslotte moet ons 'n punt beklemtoon wat in Suid-Afrika oor die algemeen ten volle besef word, maar in die buiteland miskien minder bekend is, n.l. dat in die Naturellevraagstuk, met sy byprobleme van politieke en sosiale regte, van immigrasie en arbeidspolitiek, ens. die probleem van die toekoms lê wat betref beide die sosiale en die ekonomiese ontwikkeling van die land.

AANTEKENINGEN.

Indexcijfers van scheepsvrachten.

„The Economist” schrijft: Na de groote daling gedurende Juni en Juli bleef de gemiddelde vrachtno-teering voor scheepsladingen gedurende de afgelopen maand vrij stabiel, zoodat ons indexcijfer voor

Datum	Europese wateren	Noord-Amerika	Zuid-Amerika	Britsch-Indië	Verre Oosten en Stille Zuidzee	Australië	Totaal
Basis							
(Gemiddelde v. 1898—1913)	100	100	100	100	100	100	100
(Gemidd. v. 1913)	110,0	113,1	123,4	106,3	117,4	127,9	116,3
Febr. 1920	814,3	529,9	757,5	744,8	587,0	712,2	691,0
Dec. „	268,9	277,2	244,1	256,8	286,7	347,2	280,1
Dec. 1921	160,1	164,1	163,7	144,4	141,3	166,5	156,7
Dec. 1922	137,1	135,2	129,2	122,6	136,1	159,3	136,6
Dec. 1923	134,0	132,7	120,1	124,4	125,1	144,2	130,1
Dec. 1924	117,4	129,2	119,5	119,8	129,3	161,1	129,4
Dec. 1925	117,0	121,6	117,0	110,1	110,1	154,9	121,8
Dec. 1926	139,7	156,1	145,9	132,9	129,2	179,8	147,3
Dec. 1927	105,6	116,2	113,6	114,2	124,9	139,8	119,0
Dec. 1928	122,1	131,3	125,6	126,8	127,4	156,7	131,7
Dec. 1929	117,3	95,5	94,6	109,0	93,4	91,7	100,3
Aug. 1930	86,7	91,2	99,7	104,5	84,7	106,8	96,1
Sept. „	87,3	91,2	95,7	103,0	89,2	117,5	97,3
Oct. „	91,1	85,8	93,3	101,3	85,2	113,9	95,1
Nov. „	89,5	85,0	90,4	99,8	81,0	107,7	92,2
Dec. „	89,7	86,9	93,8	103,8	85,2	109,5	94,8
Januari 1931	88,0	90,1	90,1	101,3	88,8	108,6	94,5
Februari „	87,1	93,4	94,6	96,9	90,9	108,6	95,2
Maart „	86,5	94,0	90,5	99,2	91,9	105,0	94,5
April „	86,0	95,0	94,4	94,0	91,4	103,3	94,0
Mei „	85,0	96,6	94,7	94,8	96,0	104,1	95,2
Juni „	82,4	89,6	89,8	91,8	93,0	98,8	90,9
Juli „	81,2	85,5	86,3	87,6	87,8	95,2	87,3
Aug. „	80,6	82,3	88,3	88,4	87,3	92,6	86,6

Augustus slechts een daling van 0.8 pCt. te zien geeft. Ons indexcijfer (86.6) staat thans 9.9 pCt. beneden dat van verleden jaar. De voorgaande tabel toont de jongste schommelingen in de verschillende groepen.

De uitgaande kolenvrachten, behalve die naar Zuid-Amerika, vertoonden een flauwe tendens, en de omvang van de verschepingen daalde opnieuw. De eenige graanexportmarkten, die eenige bedrijvigheid vertoonden, waren La Plata en, in mindere mate, de Zwarte Zeehavens. Aan het einde van de maand vielen er geen teekenen waar te nemen, die op eenige seizoensopleving van de vraag naar scheepsvrachten gedurende den herfst wezen.

De volgende tabel geeft ons indexcijfer, herleid tot een gemiddelde voor 1913:

(1913 = 100)

Maand	1928	1929	1930	1931
Januari	98,47	109,6	81,2	81,2
Februari.....	94,33	106,7	76,5	81,9
Maart	93,17	102,6	75,5	81,3
April.....	94,59	99,1	77,1	80,8
Mei	93,79	97,3	76,1	81,8
Juni	91,29	92,1	75,7	78,1
Juli	93,73	94,8	78,1	75,0
Augustus	98,17	96,1	82,6	74,4
September	99,54	95,3	83,6	...
October.....	103,93	93,3	81,7	...
November	110,94	88,3	79,3	...
December	113,17	86,2	81,5	...
Jaarl. gemiddelde	98,8	96,8	79,1	...

INGEZONDEN STUKKEN.

HET ACCEPTCREDIET EN ZIJN CONSEQUENTIES.

Mr. H. R. van Taalingen schrijft ons:

In het naschrift op mijn ingezonden stuk in dit tijdschrift van 9 September jl. voert Mr. Vrij als bezwaar tegen mijn betoog aan, dat het wezen van het acceptcrediet niet is gelegen in de figuur, die ik vooropstel. Dit heb ik ook niet betoogd. Ik heb alleen willen doen uitkomen, dat in de gevallen, welke kort na de déconfiture van de Amstelbank zoo veel stof hebben opgejaagd, het niet ging om de figuur, die Mr. Vrij als uitgangspunt van zijn betoog nam nl.: Trekker, cliënt van Bank A — Bank B, die accepteert, Bank A, die met Bank B in een acceptcredietverhouding staat.

Bovendien lijkt mij Mr. Vrij's standpunt, dat in dit geval de trekker door Bank B tot fondsbezorging kan worden aangesproken, ook niet een betwist punt. Het betoog van Mr. Vrij, hoe interessant ook, is m.i. niet ter zake dienende.

De strekking van mijn artikel was uitsluitend aan te toonen, dat het in het onderhavige geval ging om een andere figuur, nl.:

Trekker, verkooper der goederen, al dan niet cliënt van Bank A — Bank B, die accepteert — Bank A, die met Bank B in een acceptcredietverhouding staat — Kooper der goederen, cliënt van Bank A

en dat bij de ruimere interpretatie van art. 143 W. v. K. de accepteerende Bank B ten onrechte den trekker aansprak tot fondsbezorging.

Naschrift. Dat Mr. van Taalingen mijn standpunt, dat, wanneer wij te maken hebben met een acceptcredietverhouding tusschen twee banken, Bank B, die geaccepteerd en betaald heeft, den trekker kan aanspreken, wanneer Bank A in gebreke blijft fonds te bezorgen, niet een betwist punt acht, kan mij niet anders dan aangenaam zijn.

Toen ik mijn artikel schreef, schenen anderen er anders over te denken.

M. J. C. VRIJ.

MAANDCIJFERS.

EMISSIES IN AUGUSTUS 1931.

Prov. en Gemeentelijke Leeningen . f 18.062.625,— zijnde:

Nederland

Prov. Zuid-Holland

f 3.300.000 ¹⁾ 4 % obl.,
ondershands geplaatst²⁾

à 99½ % ..... f 3.287.625

Gem. Rotterdam

f 15.000.000 4 % obl. à

98½ % ..... „ 14.775.000

Electr., Gas-, Tel-, Telegr.- en Wa-

terl. Mij. .... „ 82.400,—

zijnde:

Nederland

Aandeelen

Bodegraafsche Waterdistr.

Mij. f 80.000 aand. à

103 % ..... f 82.400

Mijnbouwondernemingen ..... „ 420.000,—

zijnde:

Nederlandsch-Indië

Aandeelen

Sumatra's Goudmijn

f 400.000 aand. à

105 % ³⁾ ..... f 420.000

Diversen ..... „ 500.000,—

Nederland

Aandeelen

Haagsche Handel-Maat-

schappij f 500.000 ⁴⁾

5 % cum. pref. aand.

à 100 % ..... f 500.000

Kerkelijke Leeningen ..... „ 269.125,—

zijnde:

Nederland ..... f 170.625

België ..... „ 98.500

Totaal.... f 19.334.150,—

Totaal der emissies in Januari .... f 10.677.072,50

Februari ... „ 13.720.717,50

Maart ..... „ 32.326.887,50

April ..... „ 22.246.295,51

Mei ..... „ 107.262.528,75

Juni ..... „ 8.316.010,—

Juli ..... „ 26.048.738,75

Augustus ... „ 19.334.150,—

Algemeen totaal.. f 239.932.400,51

¹⁾ Bovendien f 4.900.000 voor conversie.

²⁾ Bij eenige Rijksinstellingen.

³⁾ Koers voor aandeelhouders; voor vrije inschrijvers 130 %.

⁴⁾ Waarvan reeds f 150.000 geplaatst.

Bovendien:

f 22.890.000,— 3/m. Schatkistpromessen à f 997,77

„ 5.700.000,— 6/m. „ „ 993,65

„ 11.221.000,— 3 % Schatkistbiljetten „ „ 1.010,—

Voorts werd in de afgelopen maand hier te lande de inschrijving opengesteld op een beperkt bedrag:

Cert. van B. Frs. 10.000,— Koninkr. België à 96¼ % (Introductie).

De Kerkelijke Leeningen zijn als volgt onderverdeeld:

	Guldens	Rente-voet pCt.	Emissie-koers pCt.
R.K. Kerkbest. der Par. v. d. H. Lambertus, Rotterdam	175.000	4	97½
Abdij der E. E. Heeren Norbertijnen v. Averbode	100.000	5	98½
R.K. Par. v. d. H. Aloysius, Utrecht (conversie)	365.000	4	98
Par. v. d. Onbev. Ontv. v. d. H. Maagd Maria, Soestdijk (conv.)	168.000	4	97¾

OVERZICHT DER RIJKSMIDDELEN (In Guldens)

Table with columns for Augustus 1931, Sedert 1 Januari 1931, and Overeenkomstige periode 1930. Rows include Directe belastingen, Invoerrechten, Accijnzen, and Indirecte belastingen.

*) Zie voor deze noot E.-S. B. van 18 Maart 1931, blz. 276. 1) Hieronder begrepen f 159.279 wegens zegelrecht van nota's van makelaars en commissionairs in effecten, enz. (Beursbel.). 2) Id. f 2.877.019. 3) Id. f 3.189.638.

HEFFINGEN VOOR HET LEENINGFONDS 1914.

Table showing tax rates for Verdedigingsbelasting, Opcenten, and Zegelrecht van buitl. eff.

1) Verdedigingsbelast. I + II.

HEFFINGEN VOOR HET WEGENFONDS.

Table showing tax rates for Wegenbelasting, Rijwielbelasting, and Totaal.

INKOMSTEN TEN BATE VAN HET „GEMEENTEFONDS”

Table showing Gemeentefondsbelasting, Opcenten Vermogensbel., and Totaal.

SPLITSING VAN DE OPBRENST DER GROND-, PERSONEELE-, INKOMSTEN- EN VERMOGENSBELASTING SEDERT 1 JANUARI 1930.

Table showing tax splits from 1928/29 to 1931/32 for Grondbelasting, Personeele belasting, Inkomstenbelasting, and Vermogensbelasting.

*) Ingevolge art. XI der wet van 14 Juni 1930 (Stbl. No. 245) zijn hieronder begrepen de aandeelen in de kwade pos- ten over vorige belastingjaren van het Leeningfonds 1914, van de provinciën en van de gemeenten, wegens:

a) Grondbel. f 73.626; b) Personeele bel. f 1.262.524; c) Inkomstenbel. f 1.128.196; d) Vermogensbel f 116.685.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

BANKDISCONTO'S.

Table of bank discount rates for various cities including London, Madrid, Paris, and others.

GELDKOERSEN.

OPEN MARKT.

Table of exchange rates for Amsterdam, London, Berlin, and New York from 1929 to 1931.

1) Koers van 18 Sept. en daaraan voorafgaande weken t/m Vrijdag.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Table of exchange rates in the Netherlands for cities like London, Paris, and Batavia.

Table of exchange rates for cities like Weenen, Praag, Boekarest, Milaan, and Madrid.

Table of exchange rates for Stockholm, Copenhagen, Oslo, Helsinki, Buenos Aires, and Montreal.

*) Notering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave. In het eerste nummer van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opelschb. schulden	Beschikb. metaal-saldo
19 Spt. 1931	151.000		238.900	35.100	39.800
12 " 1931	150.000		245.600	29.900	41.980
5 " 1931	152.900		245.800	31.500	41.400
22 Aug. 1931	110.252	39.957	241.928	27.737	42.343
15 " 1931	109.853	41.921	247.092	22.182	44.064
8 " 1931	110.177	44.141	248.635	22.407	45.901
1 " 1931	100.496	44.480	242.412	22.497	48.656
20 Spt. 1930	138.811	29.985	260.340	39.505	48.859
21 Spt. 1929	146.980	24.077	305.738	71.193	20.284
25 Juli 1914	22.067	31.907	110.172	12.634	4.842
Data	Dis-conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalb.	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
19 Spt. 1931		113.000		***	55
12 " 1931		115.300		***	54
5 " 1931		113.900		***	55
22 Aug. 1931	9.555	17.420	42.469	41.133	56
15 " 1931	9.163	16.251	45.357	38.581	56
8 " 1931	9.263	16.353	43.953	34.775	57
1 " 1931	9.160	16.478	40.446	33.914	55
20 Spt. 1930	9.484	28.898	46.575	43.212	56
21 Spt. 1929	9.622	37.034	133.343	28.854	45
25 Juli 1914	7.259	6.395	75.541	2.228	44

¹⁾ Sluippost activa.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten in duizenden ponden sterling.

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Banking Departm.	Other Securities Disc. and Advances	Securities
16 Sept. 1931	136.880	351.618	58.956	8.321	25.788
9 " 1931	137.206	353.931	56.964	8.291	27.743
2 " 1931	135.668	354.976	54.361	7.262	26.678
26 Aug. 1931	134.645	350.311	58.031	9.296	28.052
19 " 1931	134.870	354.129	54.431	6.863	28.286
12 " 1931	133.304	360.051	46.947	7.051	22.097
17 Sept. 1930	157.511	357.768	58.652	5.377	22.400
22 Juli 1914	40.164		29.317		33.633

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits Bankers Other Accounts	Reserve	Dek-kings-perc. ¹⁾
16 Sept. '31	49.391	16.574	58.437	50.459	60.263
9 " '31	51.146	21.808	54.845	50.533	58.276
2 " '31	53.736	12.925	60.352	51.838	55.692
26 Aug. '31	50.176	26.323	53.593	48.708	59.334
19 " '31	48.881	19.726	61.755	40.099	55.742
12 " '31	53.226	19.434	58.163	34.879	48.253
17 Sept. '30	38.766	8.934	65.308	33.786	59.743
22 Juli '14	11.005	13.736		42.185	29.297

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in millioenen franca.

Data	Goud	Zilver	Te goed in het buitenti.	Wissels	Waarv. op het buitenti.	Beleeningen	Renteloos voorschot a.d. Staat
11 Spt. '31	58.578	898	15.803	17.477	12.981	2.791	3.200
4 " '31	58.568	892	14.818	17.601	12.757	2.817	3.200
28 Aug. '31	58.563	887	14.255	19.177	13.356	2.729	3.200
21 " '31	58.561	883	14.142	18.949	14.011	2.730	3.200
12 Spt. '30	47.543	417	6.839	23.669	18.768	2.804	3.200
23 Juli '14	4.104	640		1.541	8	769	

Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diver-sen ¹⁾	Circulatie	Rekg. Courant Staat	Zelfst. amort. k.	Parti-culieren
11 Spt. '31	5.065	2.132	78.198	834	6.919	19.608
4 " '31	5.065	2.191	78.927	1.072	6.964	17.602
28 Aug. '31	5.065	2.282	78.635	1.571	7.899	17.649
21 " '31	5.065	2.119	77.767	1.394	7.906	18.171
12 Spt. '30	5.304	1.716	72.875	4.506	6.105	6.753
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	943

¹⁾ Sluippost activa.

DUITSCHER RIJKBANK.

Voornaamste posten in millioenen Reichsmark.

Data	Goud	Daarvan bij buitenti. circ. banken ¹⁾	Devlezen als goud-dekking geldende	Andere wissels en cheques	Beleeningen
15 Sept. 1931	1.372,1	99,6	356,2	2.868,8	163,7
7 " 1931	1.370,5	99,6	400,4	3.021,4	151,4
31 Aug. 1931	1.366,1	99,6	356,2	3.101,0	207,6
22 " 1931	1.365,9	99,6	313,8	2.951,5	99,1
15 " 1931	1.365,8	99,6	317,0	3.104,0	99,9
15 Sept. 1930	2.618,7	149,8	320,5	1.366,2	62,6
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effecten	Diverse Activa ¹⁾	Circulatie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva
15 Sept. 1931	103,0	919,5	4.249,6	393,4	775,8
7 " 1931	102,9	830,1	4.292,1	434,1	755,4
31 Aug. 1931	103,0	893,6	4.383,8	508,6	764,2
22 " 1931	103,0	846,3	4.049,8	532,5	744,2
15 " 1931	103,0	912,0	4.237,3	525,6	751,7
15 Sept. 1930	102,7	665,1	4.245,6	352,2	226,4
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,—	40,0

¹⁾ Onbelast. ²⁾ W.o. Rentenbankscheine 15, 7 Sept., 31, 23, 15 Aug. '31, 15 Sept. '30, resp. 15; 17; —, 30; 34; 45 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË.

Voornaamste posten in millioenen Belgas.

Data	Goud		Goud en zilver b. d. schalkist		Binnen- en buitenlandse wissels		Beleeningen op Belgische Staatsfondsen		Voorsch. a.d. Staat voor ingetrokken markten		Circulatie		Rekg. Crt. Schatkist Partic.	
17 Sept. 1931	1626	831	—	833	36	290	3.335	42	277					
10 " 1931	1624	821	—	841	33	290	3.363	9	278					
3 " 1931	1624	788	—	831	46	290	3.362	36	222					
27 Aug. 1931	1588	824	—	843	37	290	3.323	24	274					
20 " 1931	1583	825	—	838	37	290	3.323	31	260					
18 Sept. 1930	1210	893	68	735	31	311	3.048	18	132					

¹⁾ 1930.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in millioenen dollars.

Data	Goudvoorraad		Wettig betaalmiddel, Zilver etc.		Wissels	
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes			In her-disc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
2 Spt. '31	3.465,0	2.194,5	168,0	257,3	197,9	
26 Aug. '31	3.485,5	2.181,9	172,2	241,7	180,5	
19 " '31	3.472,9	2.154,1	169,7	230,6	154,6	
12 " '31	3.449,2	2.107,4	168,9	195,0	135,7	
5 " '31	3.429,0	2.093,8	165,8	188,6	66,1	
29 Juli '31	3.443,6	2.088,5	175,0	183,0	66,5	
3 Spt. '30	2.934,6	1.600,3	151,7	231,3	170,4	

Data	Belegd in U.S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circulatie	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-kings-perc. ¹⁾	Algem. Dek-kings-perc. ²⁾
2 Spt. '31	728,1	1.958,2	2.616,8	167,1	75,7	79,4
26 Aug. '31	728,0	1.945,5	2.634,3	167,2	76,1	79,9
19 " '31	727,9	1.901,8	2.606,2	167,2	77,0	80,8
12 " '31	728,0	1.829,3	2.617,1	167,3	77,6	81,4
5 " '31	680,6	1.772,7	2.510,4	166,8	80,0	83,9
29 Juli '31	678,0	1.735,5	2.554,6	167,4	80,2	84,3
3 Spt. '30	602,0	1.367,6	2.454,0	169,8	76,9	80,8

¹⁾ Verhouding totale goudvoorraad tegenover opelschbare schulden; F. R. Notes en netto deposito. ²⁾ Verhouding totale voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in millioenen dollars.

Data	Aantal banken	Dis-conto's en beleen.	Beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
26 Aug. '31	94	14.335	7.695	1.787	20.254	7.017
19 " '31	90	14.338	7.663	1.814	20.299	7.058
12 " '31	56	14.342	7.733	1.821	20.535	7.105
5 " '31	58	14.506	7.758	1.758	20.643	7.099
29 Juli '31	55	14.486	7.810	1.844	20.807	7.144
27 Aug. '30	40	16.793	6.329	1.814	21.091	7.439

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN. 22 September 1931.

In de vorige week zijn officiële ramingen over oogst-opbrengsten in meer landen van Europa bekend gemaakt, waardoor een vrij duidelijk beeld gevormd kan worden over de resultaten in dit jaar. In Oostenrijk, Tsjecho-Slowakije en Polen zijn de opbrengsten kleiner dan een jaar tevoren. In Duitschland en Frankrijk zijn de laatste ramingen vrij sterk verlaagd vergeleken bij die van een maand geleden. Voor beide landen zijn de opbrengstcijfers hooger dan in het vorige jaar. In Duitschland, omdat de bebouwde oppervlakte is uitgebreid ten koste van rogge en in Frankrijk, omdat in het vorige jaar de oogst zeer slecht was. In Italië is de opbrengst ook grooter, in Spanje ongeveer gelijk aan die van het vorige jaar. Roemenië geeft een lager cijfer dan het vorige jaar, Bulgarije is ongeveer gelijk en Zuid-Slavië iets grooter. Het Internationaal Landbouwinstituut te Rome heeft in de afgelopen week een schatting gepubliceerd van de opbrengst in Europa zonder Rusland, volgens welke schatting de totale opbrengst van den Europeeschen tarwe-oogst buiten Rusland 172.500.000 quarters bedraagt, ongeveer gelijk aan die in 1930 en circa 4,6 miljoen quarters boven het gemiddelde van 5 jaren, eindigende met 1929. Ook een bekend Engelsch vakblad heeft een berekening gemaakt van de tarwe-opbrengst en komt voor Europa buiten Rusland iets hooger dan het Landbouwbureau te Rome. Het bedoelde Engelsche blad schat de opbrengst in Europeesch en Aziatisch Rusland op 125 miljoen quarters tegen 129.260.000 quarters in het vorige jaar. Uit den aard der zaak zijn de gegevens over Rusland niet uitermate betrouwbaar. Men trekt echter algemeen uit de inkomende berichten de conclusie, dat de uitkomsten van de graanoogsten in Rusland in dit jaar niet zoo gunstig zijn geweest als in het vorige. Verder geeft het Landbouwinstituut te Rome nog een schatting van een opbrengst in het geheele Noordelijke halfrond buiten Rusland van 384,1 miljoen quarters, hetgeen een kleine verlaging is in vergelijking met het vorige jaar. Ook voor het Noordelijk halfrond komt het Londensche blad met zijn schatting hooger dan Rome. Het Londensche blad gaat verder en heeft een berekening gemaakt over de opbrengst in de geheele wereld, dus inclusief het Zuidelijk halfrond, op basis van de tot nog toe bekende gegevens. Volgens die berekening zou dan de totale opbrengst ruim 24 miljoen quarters kleiner zijn dan in het vorige seizoen, doch nog 43 miljoen quarters grooter dan in het seizoen 1929/1930. De schattingen van het Zuidelijk halfrond hebben voorloopig nog geen groote waarde, daar het nog lang duurt vóór deze oogsten tot rijpheid zijn gekomen en werkelijk zijn binnengehaald. De bekend gemaakte cijfers zijn, vooral wat het Noordelijk halfrond betreft, van groot belang. Daaruit blijkt, dat niettegenstaande de minder gunstige berichten uit Europa en uit de Vereenigde Staten van den laatsten tijd groote hoeveelheden tarwe ten verkoop zullen worden aangeboden, zoowel in de invoerende Europeesche landen van den eigen oogst, als ook van exportoverschotten in uitvoerende landen. Daar moeten nog worden bijgevoegd de groote voorraden in Amerika van den Farm Board, hoewel die in den laatsten tijd aanmerkelijk zijn verminderd door verkoopen naar Europa, Brazilië en naar China. Men zegt, dat het totaal der verkoopen door den Farm Board 57½ miljoen bushels bedraagt. De Farm Board is verder aan de markt en tracht zijn voorraden te likvideeren. Aan de termijnmarkten in de Vereenigde Staten is de stemming tengevolge van het afnemen van de Farm Board voorraden en het beperkte aanbod van zomertarwe, waarvan de oogst, zooals bekend, zeer klein is, op verschillende dagen gestegen. In Canada is men bezig met het binnenhalen van den oogst en in handelskringen is men veelal van meening, dat de laatste officiële Canadeesche schatting zal blijken aan den lagen

kant te zijn geweest. De prijzen aan de termijnmarkt te Winnipeg zijn dan ook niet in die mate gestegen als in Chicago. In Rusland wordt geklaagd over onvoldoende toevoren uit het binnenland en de Russen zijn niet dringend aan de markt. Ook de Donau offereerde niet dringend. De vraag in Europa was vrij goed en de stemming verbeterde eenigszins. Ook in Argentinië vond een prijsstijging plaats. Daarna is in de laatste dagen der vorige week weder een verlaging ingetreden, tengevolge van afnemenden kooplust, groote verschepingen, waardoor het totaal aanmerkelijk steeg boven dat van de vorige week, en de algemeene groote economische depressie. Ook de verschepingen uit Rusland en van den Donau waren weder groot. De termijnmarkten in Noord- en Zuid-Amerika ondergingen weder eenige verlaging, zoodat op 19 September het slot te Chicago ½ dollarcent per 60 lbs. lager was dan een week geleden. Winnipeg sloot op 19 September 1 dollarcent lager. Te Buenos Aires waren de slotkoersen op dien dag 13 centavos en te Rosario 34 centavos per 100 KG. hooger. Hierbij dient echter in aanmerking genomen te worden, dat de pesokoers in de vorige week geregeld sterk daalde, zoodat de verhooging aan de Argentijnsche markten voor het grootste gedeelte aan de lage geldkoersen moet worden toegeschreven, gedeeltelijk echter ook een gevolg waren van berichten, dat de jonge tarwe van nacht-vorst geleden had.

Gisteren was er tengevolge van de gebeurtenissen in Engeland geen sprake van een geregeld marktverloop, en algemeen werd een afwachtende houding aangenomen. De koersen te Liverpool stegen in verband met de gedaalde waarde van het pond. In Noord- en Zuid-Amerika fluctueerden de prijzen aan de termijnmarkten sterk. Chicago sloot ¼ d.c. lager, Winnipeg 2 d.c. hooger, Buenos Aires 12 centavos hooger en Rosario 1 centavo hooger dan op 19 September. Over den pesokoers waren geen betrouwbare berichten te verkrijgen.

De resultaten van den rogge-oogst zijn in de meeste landen van Europa, tengevolge van ongunstige weersomstandigheden beneden verwachting gebleven. In Polen wordt de opbrengst geschat op 23.736.000 quarters tegen 32.016.000 in het vorige jaar. In Duitschland is de opbrengst, zooals bekend, ook aanmerkelijk kleiner. Volgens het Internationaal Landbouwinstituut te Rome is de Europeesche opbrengst van rogge buiten Rusland 90 miljoen quarters. Dit is 18.500.000 quarters kleiner dan in 1930 en 11.500.000 quarters beneden het gemiddelde van de 5 jaren, eindigende 1929. Het aanbod van rogge is niet dringend en bestaat hoofdzakelijk uit verschillende Russische ruggesoorten, waarmee de Russen echter niet dringend aan de markt zijn. De vraag was op sommige dagen bevredigend en vooral in het begin der week kwamen verschillende zaken op aflading gedurende de eerstvolgende maanden tot stand. Later werd de vraag minder levendig en verminderden de omzetten. De Noord-Amerikaansche koersen hebben zich grootendeels bewogen in overeenstemming met die voor tarwe. Te Chicago en te Winnipeg beide was het slot op 19 September 1¼ dollarcent per 56 lbs. lager.

De prijzen voor maïs zijn in de afgelopen week verder gedaald. Het aanbod van binnenkomende en stoomende partijen in de tweede hand was zeer groot en de consumptievraag liet op verschillende dagen te wenschen. Het schijnt, dat langzamerhand eenige voorraden in het binnenland worden gevormd, tengevolge van de lage prijzen en binnenlandsche koopers namen tot den opnieuw verlaagden prijs minder gemakkelijk de aangeboden hoeveelheden op. Afladers bleven dringend aan de markt ter verlading in de laatste maanden van dit jaar en ook daarvoor werden de vraagprijzen verschillende guldens per last verlaagd. De prijsschommelingen in de eerste hand waren hoofdzakelijk een gevolg van de zeer flauwe stemming voor den pesokoers, welke bijna dagelijks daalde. De koersen

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	13-19 Sept. 1931	Sedert 1 Jan. 1931	Overeenk. tijdvak 1930	13-19 Sept. 1931	Sedert 1 Jan. 1931	Overeenk. tijdvak 1930	1931	1930
Tarwe	80.217	1.034.179	1.163.635	103	15.439	60.457	1.049.618	1.224.092
Rogge	6.162	226.680	315.454	450	909	26.354	227.589	341.808
Boekweit	943	20.519	12.842	—	145	1.638	20.664	14.480
Mais	26.678	906.370	746.530	1.450	194.408	130.419	1.100.778	876.949
Gerst	17.602	438.684	386.090	1.540	25.653	28.633	464.337	414.723
Haver	3.295	195.609	136.685	667	2.826	2.812	198.435	139.497
Lijnzaad	1.035	151.093	65.730	3.469	364.586	191.336	515.679	257.066
Lijnkoek	6.198	87.429	104.359	—	204	—	87.633	104.359
Tarwemeel	677	67.584	96.432	44	19.535	30.525	87.119	126.957
Andere meelsoorten	780	28.486	14.805	40	9.201	2.806	37.687	17.611

slot als volgt: Sept. f 7¼; Dec. f 7¾; Mrt. 77/8 en Mei f 8¼. De omzet bedroeg 2850 tons.

KOFFIE.

De stemming voor het artikel bleef nog altijd kalm en lusteloos. Buiten de bekende oorzaken, welke tot nu toe hiervoor konden worden aangewezen, trad in de laatste dagen nog een nieuwe factor op den voorgrond, namelijk de officiele kennisgeving van de Braziliaansche Regeering, dat zij als gevolg van de financieele crisis, welke het land doormaakt, niet in staat is geweest de noodige deviezen te koop voor de betaling van de op 1 October vervallende renten op verschillende in het buitenland gesloten leeningen.

Reeds sedert eenigen tijd werd in financieele kringen de vrees gekoesterd, dat Brazilië tot dezen noodmaatregel zou moeten overgaan en al kwam het bericht dan ook niet geheel onverwacht, toch is het begrijpelijk, dat dit hernieuwde bewijs van den uiterst precairen toestand, waarin het groote productieland zich bevindt, op den koffiëhandel een zeer ongunstigen indruk maakte.

Ten overvloede kwam op 21 dezer het bericht, dat de Engelsche Regeering door de geweldige goudonttrekking der laatste dagen genoodzaakt geworden was om de wet op den gouden standaard voorloopig buiten werking te stellen, zoodat de Pondenkoers niet meer zal worden gesteund en de goudbasis voor het Pond Sterling dus komt te vervallen. Welke gevolgen deze maatregel voor den koffiëhandel hebben zal, valt voor het oogenblik nog niet te overzien, doch, aangezien de verkoopen van Brazilië en van verschillende andere exportlanden naar Europa tot nu toe steeds in Engelsch geld plaats hadden, verhoogt ook deze maatregel de onzekerheid in elk geval weder in niet geringe mate.

koopden naar de verschillende consumptielanden in en buiten Europa in Engelsch geld af te sluiten.

De wisselkoers in Brazilië, die aanvankelijk op 3¼/64 d. was blijven staan, werd op 21 dezer, in verband met de daling van de waarde van het Pond Sterling, verhoogd op 3¾/64. De Bank van Brazilië verlaagde den verkoopkoers van het Pond van 76\$800 tot 67\$800 bij nominalen verkoopkoers.

Volgens de laatste berichten uit Brazilië zou het thans vrijwel vaststaan, dat door de koude temperatuur, welke op sommige dagen in het einde van Juni en in het begin van Juli in verschillende districten van Sao Paulo is voorgekomen, werkelijk schade aan den koffiëaanplant is berokend. Uit Centraal-Amerika wordt bericht, dat aldaar de oogsten in verschillende landen door droogte hebben geleden en dat op dien grond op kleinere opbrengsten moet worden gerekend (men spreekt van dooreen circa 20 % kleiner). De vraagprijzen voor nieuwen oogst November/December-verschepping zijn tot nu toe ongeveer gelijk aan die van verleden jaar, wat in verhouding zeer hoog is te noemen. Slechts enkele posten in zeer fijne soorten kwamen tot afsluiting.

Volgens mededeeling van den Koffië-Raad zijn in de vorige week vernietigd 83.000 balen Santos en 30.000 balen Rio. Daar, zooals bekend is, uitsluitend de ordinairste soorten worden vernietigd, zijn de prijzen van de lage klasse-menten in den laatsten tijd in Brazilië aangetrokken.

De prijzen van de gewone en de betere soorten Santos zijn in den loop dezer week in Brazilië dooreen ongeveer 1/6 per cwt. gedaald, waartegenover die van Rio onveranderd bleven. Na het bekend worden van de financieele maatregelen, door Engeland genomen, trokken sommige afladers hun offertes terug, andere verhoogden die met 3/-, 4/- of 5/- en weer andere maakten aanbiedingen in Dollars. Omgerekend in Engelsch geld tegen den goudkoers van vóór 21 dezer, komen laatstbedoelde offertes thans uit: voor gewoon goed beschreven Superior Santos, prompt-verschepping, op 37/- à 38/- per cwt., voor dito Prime op 38/- à 39/- en voor Rio type New-York 7 met beschrijving, prompt-verschepping, op 29/- à 29/3.

Nederlandsch-Indië was met de ongewasschen Sumatra Robusta-soorten onveranderd a ¼ ct. per ½ K.G. lager; gewasschen Robusta bleef geheel onveranderd. De no-

(VAN GROOTHANDELSPRIJZEN)

Table with columns for METALEN (ZILVER, IJZER, KOPER, TIN, LOOD) and TEXTIELGOEDEREN (KATOEN, WOL) and DIVERSEN (KOE-HUIDEN, KALK-SALPETER) with various price and percentage data.

de invoering van de huidige officiele noteringswijze (Jan. 1928); vanaf 16 Dec. 1929 74/5 K.G. Hongaarsche; vanaf 26 Mei 1930 Z.-Russische. *) = Malting vóór de invoer- *) Notering Schotland 59/6. *) 58/- . *) 4 Sept. *) 11 Sept. *) 8 Sept. *) 3 Sept. *) 10 Sept. *) 17 Sept. *) 15 Sept. *) 19 Sept.

